

Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten WOII

Ontwikkeling Klimboom Boskamp

Projectcode: P05291

Versie: 1.0

Colofon

Titel:	Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten WOII Ontwikkeling Klimboom Boskamp
Documentcode	RO-P05211, versie 1.0
Auteur(s):	Gijs Willemsen, Ruben Kruijs
Datum:	26 april 2023
Opdrachtgever:	Gemeente Olst-Wijhe
Adres	Raadhuisplein 1
Postcode	8131 BN Wijhe
Contactpersoon	Shirley Veldhuis
Opdrachtnemer:	Xplosure, onderdeel van DAGnl
Adres	Huismanstraat 6
Postcode	6851 GT HUISSEN
Telefoon:	026-4450099
Email:	info@xplosure.nl
Website:	www.xplosure.nl
Contactpersoon:	Ruben Kruijs
Telefoon:	0682788855
Email:	Ruben.kruijs@xplosure.nl
Gecontroleerd:	Dhr. J.H.A Walraven (Jos)
Functie:	Projectleider/ Adviseur opsporen ontploffbare oorlogsresten - munitietechnicus
Telefoon:	06-30962057
Email:	jos.walraven@xplosure.nl

Managementsamenvatting

Binnen de gemeente Olst-Wijhe, wordt op de projectlocatie Klimboom Boskamp, woningbouw ontwikkeld. Momenteel staat er een voormalig schoolgebouw dat hiervoor gesloopt zal worden. Als voorbereiding op de geplande ontwikkelingen is via Buro Hoogstraat B.V, onderdeel van De Adviesgroep Nederland, door de gemeente Olst-Wijhe opdracht gegeven aan Xplosure BV om een Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten WOII uit te voeren.

De onderzoeksvraag die centraal stond is:

Is er in de bodem van het projectgebied Ontwikkeling Klimboom Boskamp en de directe omgeving hiervan sprake van aanwijzingen voor de aanwezigheid ontploffbare oorlogsresten 'die zijn achtergebleven na WOII'?

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen omschreven in het *Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontploffbare oorlogsresten* en omvat zowel onderzoek naar de conflictperiode (1940-1945) en de na-conflictperiode (1945-heden):

- In het onderzoek conflictperiode is geanalyseerd of er oorlogshandelingen of gebeurtenissen zijn geweest die mogelijk ontploffbare oorlogsresten in de bodem van het onderzoeksgebied hebben achtergelaten.
- In het onderzoek na-conflictperiode, is gekeken of er na 1945 bodemactiviteiten plaatsvonden die de kans op het aantreffen van ontploffbare oorlogsresten hebben verlaagd. Hierbij wordt als uitgangspunt genomen dat tijdens de werkzaamheden ontploffbare oorlogsresten zijn opgemerkt en bij de politie gemeld, waarna deze door de Explosieven Opruimingsdienst (EODD) geruimd zijn. Op basis van de conclusies is een advies geformuleerd.

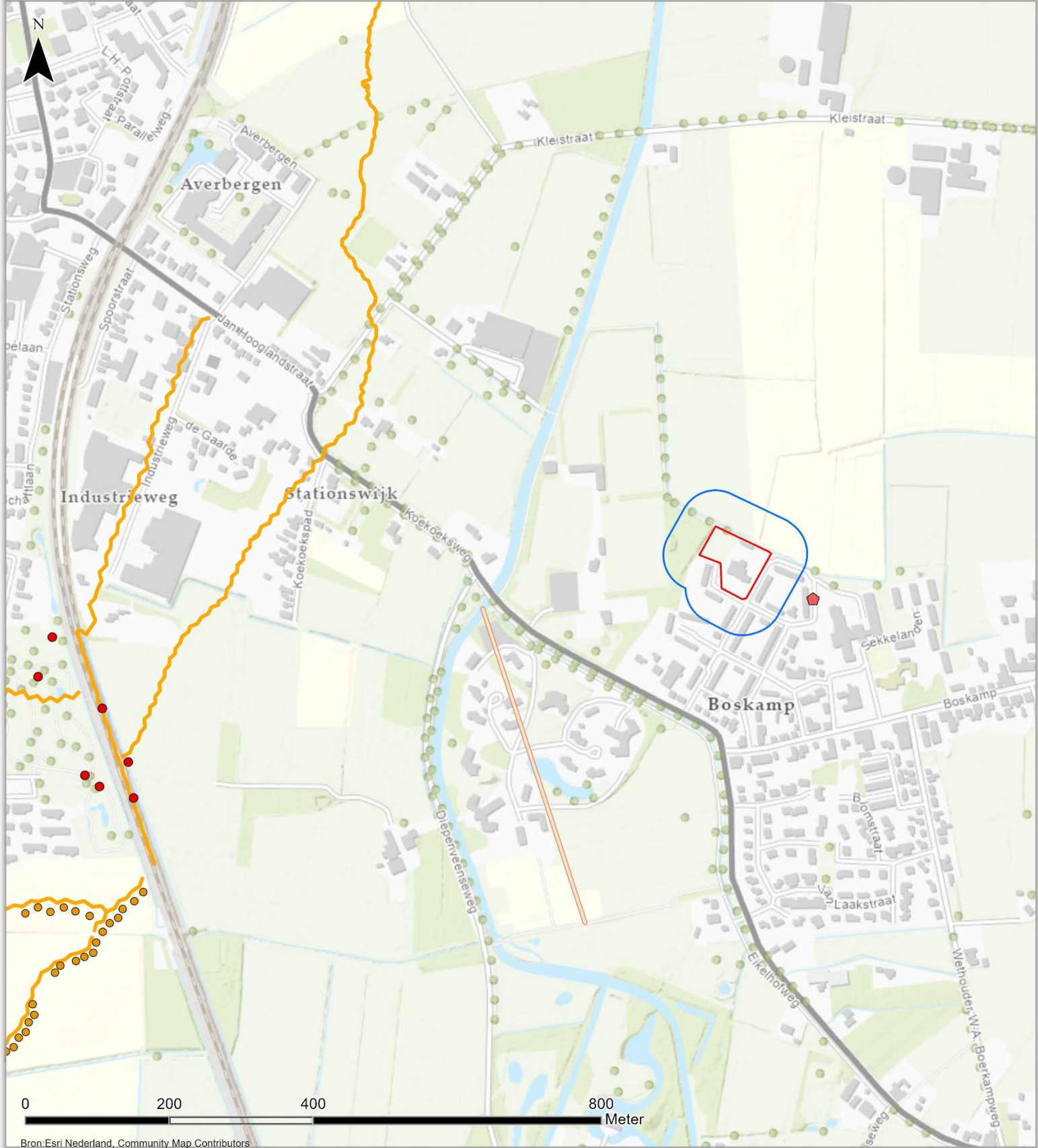
De onderzoeksvraag is na het uitvoeren van het vooronderzoek als volgt beantwoord:

Na het bestuderen van diverse zijn er geen aanwijzingen gevonden dat in het projectgebied en de directe omgeving hiervan na WOII ontploffbare oorlogsresten in de bodem achtergebleven kunnen zijn. Daarom is het projectgebied en de directe omgeving hiervan aangemerkt als onverdacht.

Naar aanleiding van deze conclusie is onderstaand advies geformuleerd:

Op basis van de conclusies van dit vooronderzoek, adviseert Xplosure om het 'Protocol Toevalsvondst' te hanteren. Dit protocol is te vinden in de bijlagen van dit rapport en is verbonden aan het projectnummer van dit onderzoek en bijbehorend onderzoeksgebied. Wanneer munitie of munitie-gelijkende objecten worden aangetroffen, wordt geadviseerd om de werkzaamheden stil te leggen en de politie van de vondst op de hoogte te stellen. Indien dit protocol door het aantreffen van munitie(gelijkende) vondsten in werking is getreden, moet worden bekeken of voortzetting/uitbreiding van het opsporingsproces ontploffbare oorlogsresten wenselijk is.

Op de volgende pagina's zijn de uitkomsten van dit vooronderzoek op een gebeurtenissenkaart en een verwachtingskaart ontploffbare oorlogsresten visueel weergegeven. De onderbouwing hiervoor zijn in dit rapport omschreven.

Bron: Esri Nederland, Community Map Contributors

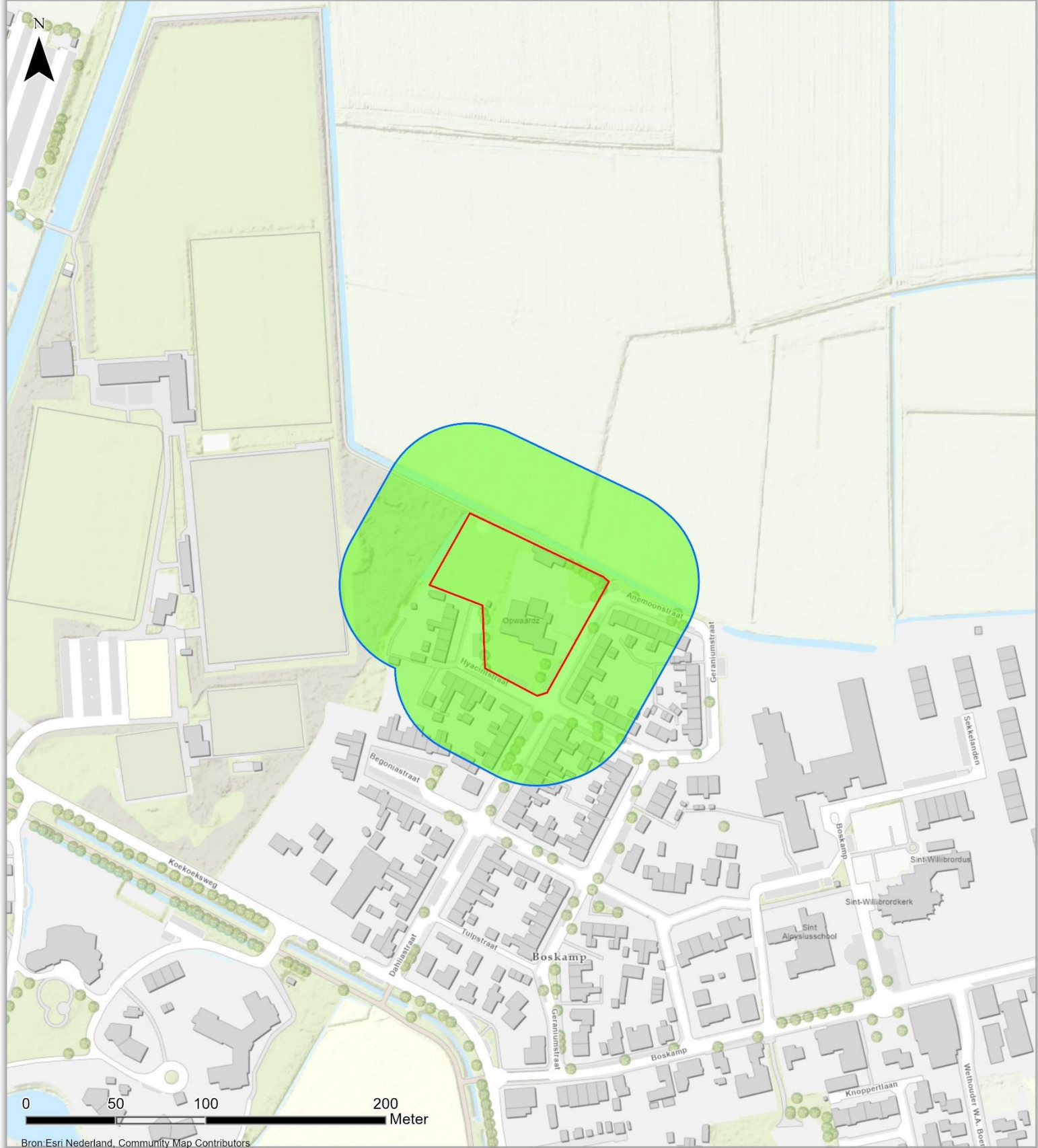
Legenda

- Projectgebied
- Onderzoeksgebied
- ⬠ Geschutsofstelling
- Krater afwerpmunitie
- Schuttersput
- Loopgraaf
- Tankgracht

Gebeurtenissenkaart

Kenmerk: P05291_GK_01
 Datum: 7-4-2023
 Schaal: 1:5.000
 Coörd.: RD New
 Formaat: A3
 Steller: RK
 Opdrachtgever: Gemeente Olst-Wijhe

Bron: Esri Nederland, Community Map Contributors

Legenda

- Projectgebied
- Onderzoeksgebied
- Onverdacht

Verwachtingskaart

Kenmerk: P05291_VK_01
 Datum: 7-4-2023
 Schaal: 1:2.000
 Coörd.: RD New
 Formaat: A3
 Steller: RK
 Opdrachtgever: Gemeente Olst-Wijhe

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting	3
1 Inleiding.....	8
1.1 Probleemstelling	8
1.2 Wettelijk kader	8
1.3 Opdracht	9
1.4 Onderzoeksgebied.....	9
1.5 Eerder uitgevoerde vooronderzoeken ontploffbare oorlogsresten	11
1.6 Ingezette deskundigheid.....	12
1.7 Onderzoeksoepzet.....	12
1.8 Leeswijzer.....	13
2 Onderzoek conflictperiode (1940-1945)	14
2.1 Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een indicatie	14
2.2 Achterhaalde indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal	14
2.2.1 Literatuur.....	14
2.2.2 Gemeentelijk archief	15
2.2.3 Provinciaal archief	15
2.2.4 Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409, 492 en 575.....	15
2.2.5 Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) Amsterdam	15
2.2.6 Nationaal Archief Den Haag	16
2.2.7 Explosieven Opruimingsdienst Defensie – Semi-Statistisch Informatiebeheer	16
2.2.8 Kadaster Zwolle	18
2.2.9 The National Archives (TNA) Londen, Verenigd Koninkrijk.....	18
2.2.10 Bundesarchiv-Militärarchiv (BAMA), Freiburg, Duitsland	19
2.2.11 National Archives and Record Administration (NARA) Verenigde Staten.....	19
2.2.12 Library and Archives Canada (LAC), Ottawa, Canada.....	19
2.2.13 Websites	20
2.2.14 Luchtfotocollecties	20
2.3 Conclusie vooronderzoek conflictperiode (1940-1945)	20
3 Vooronderzoek na-conflictperiode (1945-heden)	24
3.1 Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een contra-indicatie.....	24
3.2 Achterhaalde contra-indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal	24
3.2.1 Beeldvergelijking 1945 – heden	24
3.2.2 Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)	25
3.2.3 Websites	26
3.2.4 Krantenberichten	26
3.3 Conclusie vooronderzoek na-conflictperiode (1945-heden).....	26
4 Evaluatie en afbakening (on)verdacht gebied	27
4.1 Evaluatie afweging indicaties en contra-indicaties	27
4.2 Horizontale en verticale afbakening verdacht deelgebied.....	27
4.3 Mogelijk aan te treffen munitieartikelen	27
5 Conclusie	28

5.1	Conclusie	28
5.2	Leemten in kennis.....	29
5.3	Advies	29
6	Bronnenlijst	30
6.1	Primaire bronnen	30
6.2	Secundaire bronnen/literatuur	30
7	Bijlagen	31
7.1	Bijlage 1: Verantwoording bronnenmateriaal en wijze van raadplegen	31
7.2	Bijlage 2: Specificatie bronnenmateriaal	33
7.3	Bijlage 3: Wet- en regelgeving.....	41
7.4	Bijlage 4: Chronologisch overzicht van achterhaalde indicaties en hun relevantie.....	44
7.5	Bijlage 5: Protocol toevalsvondst.....	53

1 Inleiding

Binnen de gemeente Olst-Wijhe, wordt op de projectlocatie Klimboom Boskamp, woningbouw ontwikkeld. Momenteel staat er een voormalig schoolgebouw dat hiervoor gesloopt zal worden. Als voorbereiding op de geplande ontwikkelingen is via Buro Hoogstraat B.V, onderdeel van De Adviesgroep Nederland, door de gemeente Olst-Wijhe opdracht gegeven om een Vooronderzoek Ontploffbare Oorlogsresten WOII uit te voeren.

1.1 Probleemstelling

De gemeente Olst-Wijhe is tijdens de Tweede Wereldoorlog (WOII) betrokken geweest bij oorlogshandelingen. Op 5 mei 1945 was Nederland officieel bevrijd van de Duitse bezetting en overheersing. Een van de directe gevolgen van de oorlog, was dat er in de Nederlandse bodem een groot aantal ontploffbare oorlogsresten achterbleven. Denk hierbij aan achtergelaten munitievoorraden, mijnevelden en vele soorten blindgangers die tijdens het gebruik niet naar behoren hadden gefunctioneerd. Wanneer in de bodem van een gebied, of in de directe omgeving, ontploffbare oorlogsresten zijn achtergebleven, kan dat tijdens grondroerende werkzaamheden een risico vormen.

De kans dat ontploffbare oorlogsresten door grondroerende werkzaamheden ongecontroleerd tot explosie komen is mogelijk klein. Het effect kan echter zeer groot zijn. Er is een risico voor zowel de openbare veiligheid, als voor het betrokken personeel (Arboveiligheid). Ook kunnen werkzaamheden stagneren wanneer er onverwacht ontploffbare oorlogsresten worden aangetroffen. Dit brengt altijd extra kosten met zich mee.

Bovendien kan de aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten een bedreiging vormen voor het milieu. Lekkende chemische stoffen in munitieartikelen (bijvoorbeeld springstof en pyrotechnische mengsels) kunnen schadelijk zijn.

1.2 Wettelijk kader

In de voorbereiding van een project waarbij de grond/waterbodem wordt geroerd, is de opdrachtgever verplicht een onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid en risico's door achtergebleven ontploffbare oorlogsresten uit te (laten) voeren. Dit is vastgelegd in het Arbobesluit (artikelen 2.26 en 4.10 lid 1 tot en met 4). Onder grondroering wordt verstaan: *Het omwoelen, omwerken, ontgraven van een bepaalde grondlaag, inclusief het veroorzaken van ondergrondse trillingen.*

Arbobesluit artikel 2.26 omschrijft:

- *De opdrachtgever is verplicht in de ontwerpfase zich ervan te vergewissen dat de betrokken werknemers en zelfstandigen in staat zijn de verplichting voor de arbeidsomstandigheden die gelden in de uitvoeringfase na te komen.*

Werkgever, zelfstandigen en opdrachtgevers als bedoeld in artikel 2.26 Arbobesluit, dienen het risico van de mogelijke aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten te inventariseren en evalueren door voor aanvang van de werkzaamheden oriënterend onderzoek uit te (laten) voeren.

Arbobesluit artikel 4 omschrijft:

- *In alle gevallen waar gevaar voor de veiligheid of gezondheid van werknemers kan bestaan door de mogelijke aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten, wordt, alvorens werkzaamheden worden aangevangen, hiernaar een oriënterend onderzoek ingesteld.*
- *Indien het oriënterend onderzoek de mogelijke aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten die gevaar kunnen opleveren voor de veiligheid of gezondheid niet uitsluit wordt een nader onderzoek ingesteld.*
- *Indien uit nader onderzoek blijkt dat gevaar bestaat voor de veiligheid of gezondheid van werknemers door de aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten, worden ontploffbare oorlogsresten opgespoord of passende maatregelen getroffen om dit gevaar te voorkomen.*

Om te voldoen aan deze wetgeving bestaan er verschillende onderzoeksmogelijkheden naar de mogelijke aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten en risico's die door grondroering binnen een gebied waar ontploffbare oorlogsresten aanwezig kunnen zijn, kunnen ontstaan.

Risico-Inventarisatie & Evaluatie ontploffbare oorlogsresten:

Per 2020 bestaat een certificatieschema voor het uitvoeren van vooronderzoeken en risicoanalyses ontploffbare oorlogsresten (CS-VROO). In samenwerking met SIVOON (Samenwerking infrabeheerders voor het Veilig Omgaan met de Ondergrond in Nederland) zijn aanvullende richtlijnen opgesteld welke zijn opgenomen als aanvulling op het CS-VROO 2021. Het uiteindelijke doel van het certificatieschema is het opstellen van een beschrijving van het proces RI&E ontploffbare oorlogsresten, waarin de werkmethodes, procedures en analyserichtlijnen zijn vastgelegd die een basis vormen om te komen tot uniforme onderzoeksresultaten die herleidbaar zijn voor derden. In de bijlage 3 is de meest relevante wet- en regelgeving met betrekking tot het proces opsporen ontploffbare oorlogsresten verder uiteengezet. Het voornaamste document waaraan dit vooronderzoek zich conformeert is het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontploffbare oorlogsresten (hierna CS-VROO).¹

Termen en afkortingen:

Voor achtergebleven explosieven zijn in het verleden diverse benamingen en afkortingen gebruikt, zoals de vakterm Niet Gesprongen Explosieven (NGE), Niet Gesprongen Conventionele Explosieven (NGCE) en de Engelse term Unexploded Ordnance (UXO). Sinds 2007 is de term Conventionele Explosieven (CE) geïntroduceerd door het Ministerie van SZW en opgenomen in het Arbobesluit. Het Ministerie van SZW heeft besloten dat per 1 januari 2021 wordt aangesloten bij de terminologie en definities uit het protocol inzake "Explosive Remnants of War" van 28 november 2003 van de Verenigde Naties (Trb. 2004, 227). De term "ontploffbare oorlogsresten" wordt vanaf 1 januari 2021 gehanteerd als overkoepelende benaming voor alle mogelijk explosieve restanten die zijn achtergebleven na een gewapend conflict.

Om verwarring in afkortingen te voorkomen hanteert Xplosure in de rapportage nog de specifieke vaktermen zoals deze binnen het vakgebied Munitietechniek zijn omschreven. De benamingen zijn voor de duidelijkheid voluit geschreven zonder gebruik van vaktechnische afkortingen. Bij verwijzingen naar rapporten zijn wel de oorspronkelijke benamingen en afkortingen gebruikt.

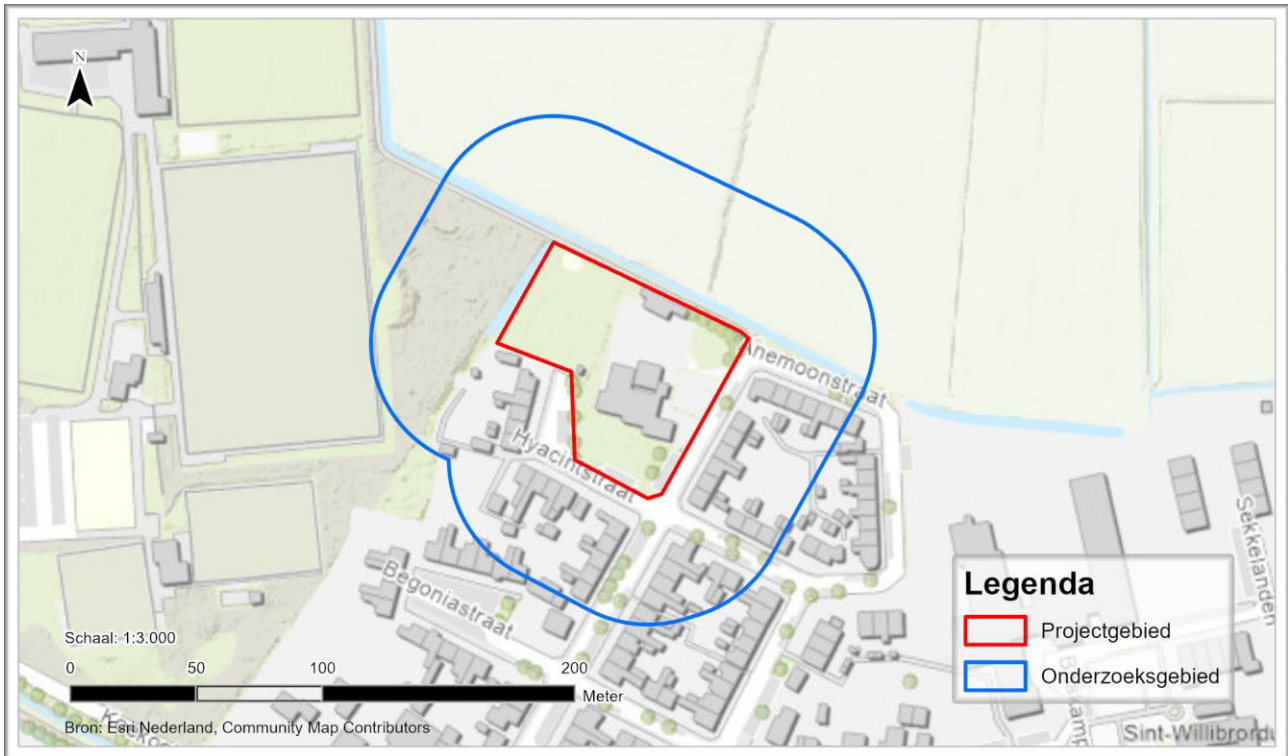
1.3 Opdracht

Namens gemeente Olst-Wijhe heeft Buro Hoogstraat B.V. aan Xplosure opdracht verleend om te onderzoeken of er binnen het projectgebied en/of de directe omgeving hiervan een aantoonbare bovenmatige kans bestaat op aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten in de bodem. Om dit te onderzoeken heeft Xplosure een vooronderzoek ontploffbare oorlogsresten uitgevoerd conform de richtlijnen zoals omschreven in het Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontploffbare oorlogsresten (CS-VROO).

1.4 Onderzoeksgebied

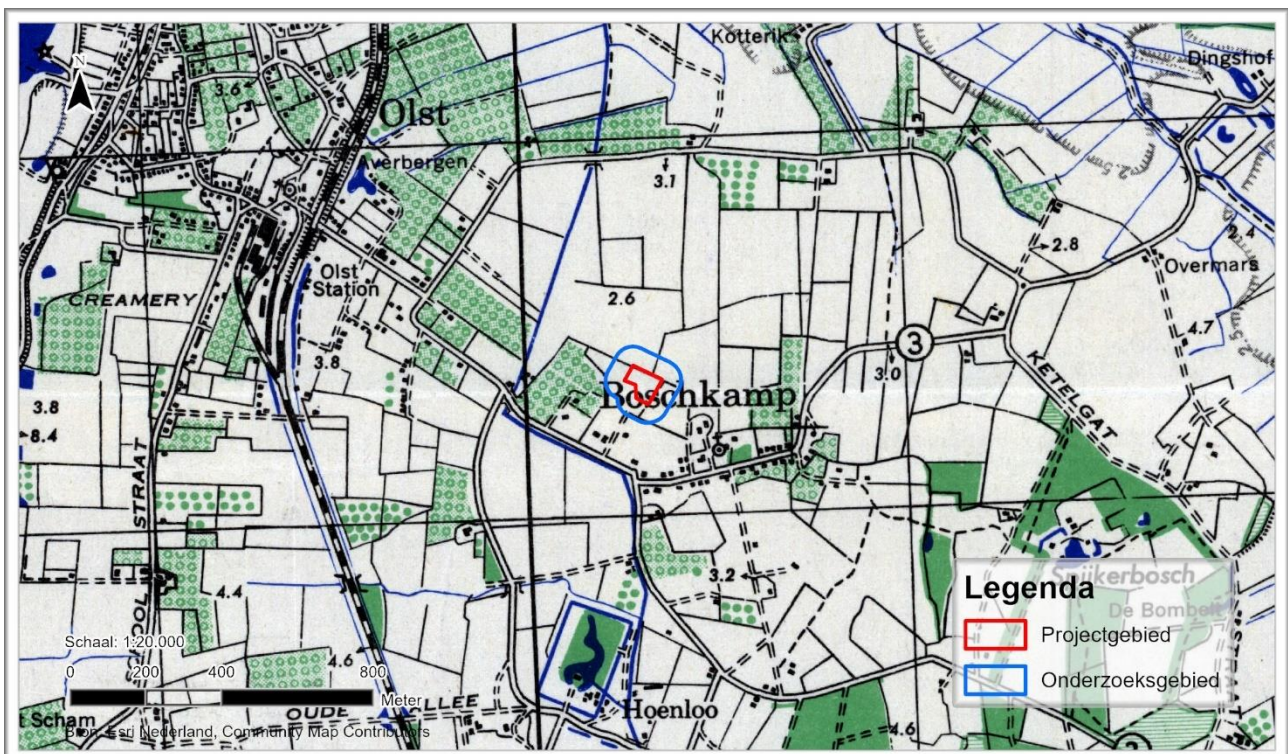
Het projectgebied ligt in het Overijsselse dorp Boskamp, in Gemeente Olst-Wijhe, juist ten oosten van Olst. Rondom het projectgebied is een buffer van 50 meter gesteld, welke functioneert als onderzoeksgebied. Het onderzoeksgebied wordt groter gesteld dan het projectgebied omdat de effecten zoals ondergrondse trillingen zich niet beperken tot de locatie waar de werkzaamheden daadwerkelijk plaatsvinden, waardoor ook eventuele ontploffbare oorlogsresten buiten het projectgebied door grondroerende werkzaamheden ongecontroleerd tot explosie kunnen komen. De ligging en contouren van het projectgebied en onderzoeksgebied zijn weergegeven in Figuur 1.

¹ Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen (VOMES), *Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontploffbare oorlogsresten* (2021), <https://www.vomes.nl/certificatie/certificatie-vooronderzoek-en-risicoanalyse-oo/> (geraadpleegd 20 september 2022).

Figuur 1: Onderzoeksgebied

Omdat locatieverwijzingen bij het vaststellen van de relevantie van oorlogshandelingen een doorslaggevende rol spelen, is voorafgaand aan het onderzoek gekeken naar de geografische situatie voor, tijdens en na WOII. De relevante kaarten zijn in het Geografisch Informatiesysteem ArcGIS Pro op de meest recente topografie geplaatst. Hierdoor kan de historische situatie met een zo minimaal mogelijke afwijking met de meest recente situatie vergeleken worden. De kaart die als Figuur 2 is weergegeven, geeft enkele van de voornaamste topografische herkenningspunten rondom het onderzoeksgebied weer. Dit zijn bijvoorbeeld 'Boschkamp', 'Hoenloo', 'Olst', 'Spijkerbosch' en 'Ketelgat'.

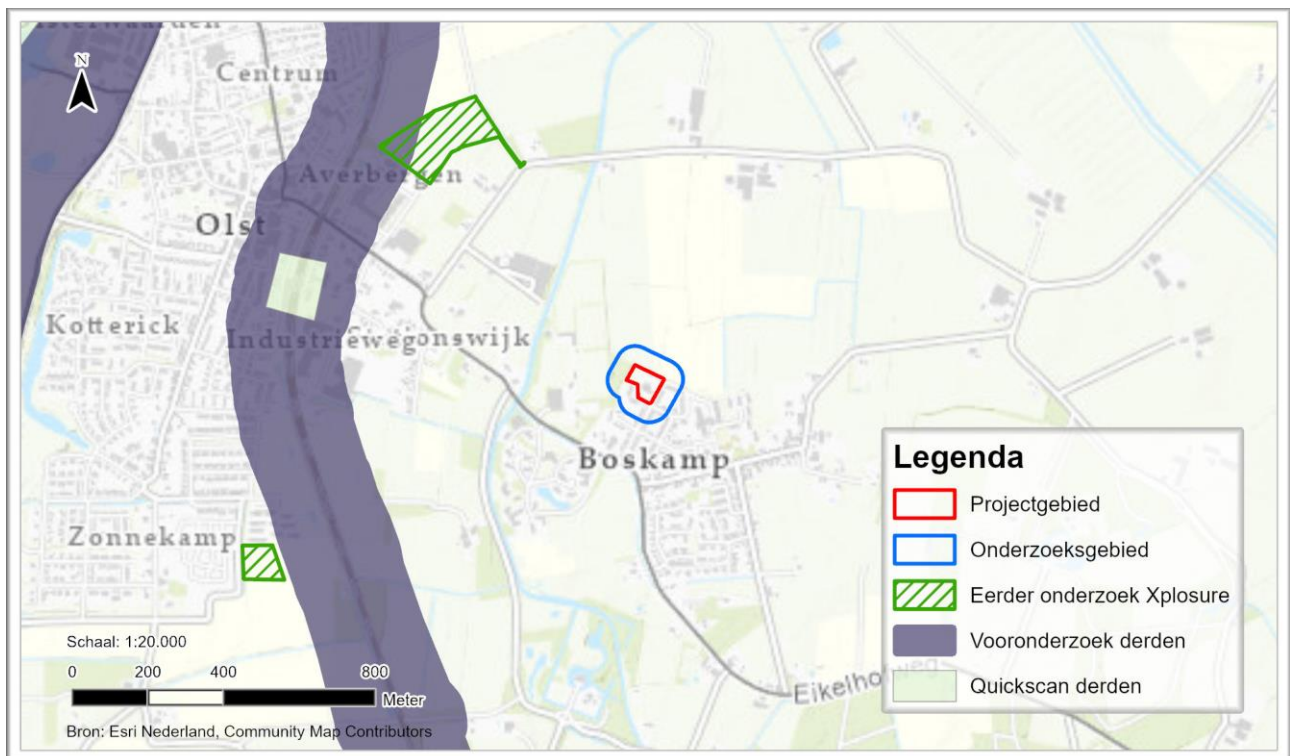

Figuur 2: Historische topografische situatie in 1944 rondom het onderzoeksgebied.

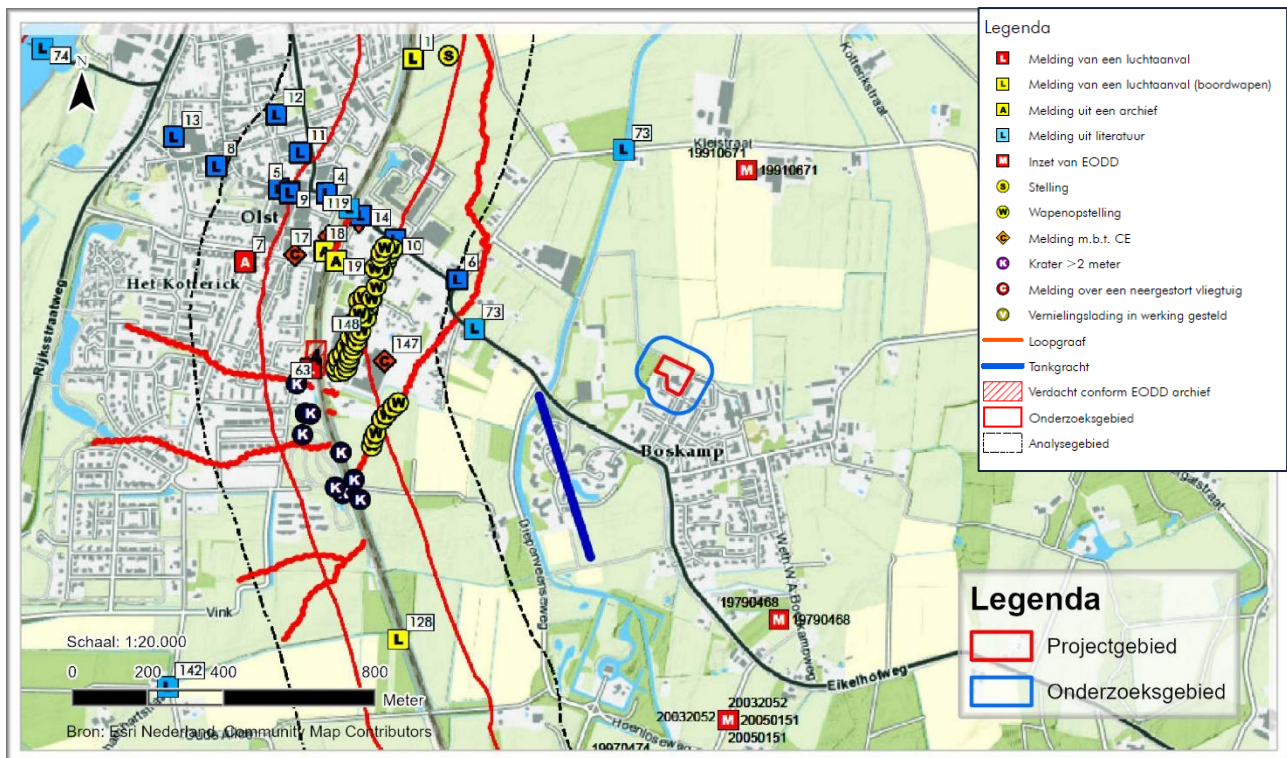
1.5 Eerder uitgevoerde vooronderzoeken ontplofbare oorlogsresten

Met behulp van informatie afkomstig van de zogenaamde Bommenkaart van de *Vereniging voor Explosieven-opsporing* (VEO) is een inventarisatie gemaakt van al eerder door derden uitgevoerde vooronderzoeken in en rondom het onderzoeksgebied. De Bommenkaart beperkt zich tot rapportages die volgens die zijn uitgevoerd door leden van de VEO.

Uit de inventarisatie is gebleken dat er door *AVG Explosieven Opsporing Nederland* voor het gebied rondom de spoorlijn ten westen van het onderzoeksgebied eerder vooronderzoek is verricht (zie Figuur 3). De opdrachtgever voor dit onderzoek was ProRail. De feitenkaart van dit onderzoek is inzichtelijk gemaakt op Figuur 4. Hierop zijn geen indicaties zichtbaar in de nabije omgeving van het huidige onderzoeksgebied. In de omgeving zijn ook eerder twee onderzoeken uitgevoerd door Xplosure. Beide eerdere onderzoeksgebieden van Xplosure zijn als onverdacht gemarkeerd.

Figuur 3: Kaart met daarop aangegeven de eerder door bij de VEO aangesloten partijen uitgevoerde vooronderzoeken.

Figuur 4: Feitenkaart AVG met het huidige onderzoeksgebied inzichtelijk gemaakt.

1.6 Ingezette deskundigheid

Het vooronderzoek is uitgevoerd door een projectteam (zie Tabel 1) bestaande uit:

- Academisch geschoolde (militaire) historicus;
- Senior adviseur(s) ontplofbare oorlogsresten;
- Munitietechnicus/munitietechnici;
- GIS-specialist.

Expertise:	Naam:
Historisch onderzoek	Ruben Kruijs & Gijs Willemsen
Deskundigheid ontplofbare oorlogsresten	Jos Walraven & Theo Neijenhuis
Luchtfotoanalyse	Ruben Kruijs & Gijs Willemsen
Deskundigheid GIS	Ruben Kruijs & Gijs Willemsen

Tabel 1: Overzicht van expertises en betrokken personen bij dit onderzoek.

1.7 Onderzoeksopzet

Het vooronderzoek ontplofbare oorlogsresten bestaat uit drie onderdelen, waarin deelonderwerpen aan bod komen. Bij het beantwoorden van de eerste deelvraag, wordt door middel van literatuurstudie en bronanalyse onderzocht of het onderzoeksgebied tijdens WOII betrokken is geweest bij oorlogshandelingen. De deelvraag die dan wordt beantwoord is:

1. Is het onderzoeksgebied (deels) betrokken geweest bij oorlogshandelingen (indicaties) en is er daardoor sprake van een verhoogde kans op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten, ofwel van verdacht gebied?

Daarna volgt de tweede deelvraag van dit onderzoek:

2. Zijn er gebeurtenissen te achterhalen die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk verdacht) gebied of een deel hiervan als onverdacht kan worden aangemerkt (contra-indicaties)?

Er wordt een analyse gemaakt van de gebeurtenissen die de kans op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied verkleinen.

Bij het beantwoorden van de derde deelvraag wordt onderzocht welke eigenschappen de aan te treffen explosieven mogelijk hebben. De volgende vraag staat hierbij centraal:

3. *Wat zijn de te verwachten eigenschappen (hoofdsoort, subsoort, kaliber/gewichtsklasse, nationaliteit, verschijningsvorm) van de mogelijk aanwezige ontplofbare oorlogsresten? Indien de hoofdsoort afwerpmunitie wordt vastgesteld, geldt ook de volgende vraag: Wat is het type ontstekingsinrichtingen en wat is het verwachte aantal?*

Aan de hand van de beschreven studie wordt een conclusie geformuleerd. Uiteindelijk wordt een advies uitgebracht, dat in grote lijnen bestaat uit het wel of niet verder opsporen van ontplofbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied. Bij dit advies hoort ook een verwachtingskaart ontplofbare oorlogsresten.²

In de lopende tekst van dit onderzoeksrapport staan alleen de belangrijkste bevindingen vermeld. Aanvullende, uitgebreidere en extra informatie is opgenomen in de bijlagen. Indien dit van toepassing is, wordt er in de lopende tekst verwezen naar de betreffende bijlagen.

1.8 Leeswijzer

Het 'Vooronderzoek conflictperiode (1940-1945)', waarin de eerste deelvraag wordt beantwoord, is te vinden in hoofdstuk 2. Hoofdstuk 3 bevat het 'Vooronderzoek na-conflictperiode (1945-heden)', met een antwoord op de tweede deelvraag. Daarna volgt een antwoord op de derde deelvraag in de 'Evaluatie en afbakening (on)verdacht gebied' (hoofdstuk 4) en ten slotte worden de conclusie en het advies besproken (hoofdstuk 5). In de conclusie wordt een antwoord gegeven op de hoofdvraag. Wanneer er sprake is van aanvullende informatie in de bijlagen, dan wordt hier in de lopende tekst zo specifiek mogelijk naar verwezen.

² VOMES, *Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontplofbare oorlogsresten* (2021) 15.

2 Onderzoek conflictperiode (1940-1945)

In het onderzoek conflictperiode is op basis van bronnenonderzoek vastgesteld of het onderzoeksgebied tijdens WOII betrokken is geweest bij oorlogshandelingen. Deze verkenning is nodig om een inschatting te maken van de kans op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten. In dit hoofdstuk worden eerst de uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van indicaties toegelicht. Vervolgens wordt tekstueel samengevat welke indicaties er zijn achterhaald. De relevante indicaties zijn in bijlage 4 ook weergegeven in een chronologisch overzicht met bronvermelding.

De deelvraag die in dit hoofdstuk centraal staat is: *Is het onderzoeksgebied (deels) betrokken geweest bij oorlogshandelingen (indicaties) en is er daardoor sprake van een verhoogd risico op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten, oftewel van verdacht gebied?*

2.1 Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een indicatie

Bij het beoordelen van de relevantie van achterhaalde informatie of een indicatie, is het volgende selectie criterium uit het CS-VROO toegepast: *'Indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied.'*³

Indien een locatieverwijzing niet direct verwijst naar (de directe omgeving van) het onderzoeksgebied op een andere wijze geen directe relatie met het onderzoeksgebied heeft, dan wordt de achterhaalde informatie niet in het rapport opgenomen of als niet relevant beoordeeld. Hierdoor wordt het onderzoek zo feitelijk en relevant mogelijk gehouden.

2.2 Achterhaalde indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal

Hieronder wordt per instantie of bronsoort beschreven welke feitelijk herleidbare informatie tijdens het vooronderzoek is achterhaald. In bijlage 1 is te lezen hoe en wanneer de archieven en bronnen zijn geraadpleegd. Een uitgebreid overzicht van geraadpleegde archiefbewaarplaatsen en bronnen is te vinden in bijlage 1 en 2 van dit onderzoeksrapport.

2.2.1 Literatuur

Voor het onderzoeksgebied zijn relevante literatuurbronnen geraadpleegd. Hierbij gaat het zowel om (verplichte) standaardwerken als specifieke regionale en lokale publicaties. In de chronologische tabel in bijlage 4 zijn de bevindingen van deze literatuurstudie uitgebreid geciteerd en beschreven, en is de herleidbaarheid en relevantie van elke indicatie beoordeeld. Hieronder is in drie aparte onderdelen te lezen wat er uit de analyse van literatuurbronnen is gebleken.

Duitse inval, mei 1940

Met de Duitse inval op 10 mei 1940 begon voor Nederland WOII. Op 14 mei 1940 werden door het Nederlandse leger in de gemeente Olst de veerpont in de IJssel en de bruggen over de watergangen opgeblazen. Er zijn geen indicaties gevonden die erop duiden dat het onderzoeksgebied in deze periode betrokken is geweest bij oorlogshandelingen.

Luchtoorlog, 1940-1944

Gedurende de jaren tussen het begin van de oorlog en de bevrijdingsperiode vonden er in Olst en de directe omgeving verschillende bombardementen plaats. Veel van de bombardementen waren gericht op de spoorlijn die door het dorp liep en de spoorwegovergangen. Daarnaast zijn er een aantal vliegtuigen verongelukt, maar specifieke locatieverwijzingen die naar het onderzoeksgebied te herleiden zijn, zijn niet gevonden. Ook worden

³ Ibidem, 17.

er bij veel vermeldingen van bombardementen geen locatievermeldingen gedaan. Ook luchtfotoanalyse toont niet aan dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij de luchtoorlog.

Bevrijdingsperiode, 1944-1945

Op 8 april 1945 ging het gerucht dat Olst vol zat met Duitse soldaten. Ook zou er veel zijn geschoten en kwamen er veel vliegtuigen over. In de dagen daarna zouden er veel schoten zijn gelost en zijn bruggen en ponten opgeblazen. Uiteindelijk is Olst door het Canadese leger bevrijd. Er vonden hevige beschietingen plaats, maar het verwachte grote gevecht bleef uit; de Duitse tegenstand bleek mee te vallen. Op 12 april 1945 werd Boskamp officieel bevrijd door The Canadian Scottish Regiment. Bij de Boskamp staan ze tegenover de Duitsers, maar het mondt niet uit in een vuurgevecht. In de nacht vindt echter een confrontatie plaats bij de Koekoeksbrug (later de Immerzeel brug) als een Canadese nachtpatrouille hier op een Duitse blokkade stuit en beschoten wordt. Er zijn geen indicaties die erop wijzen dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij oorlogshandelingen tijdens de bevrijding.

2.2.2 Gemeentelijk archief

In Historisch Centrum Overijssel zijn in het archief van de voormalige gemeente Olst de stukken van de luchtbeschermingsdienst (LBD) geraadpleegd. Deze stukken maken melding van aangetroffen en geruimde ontplofbare oorlogsresten, oorlogsschaderapporten en verdedigingswerken. Deze analyse heeft aangetoond dat er verschillende meldingen zijn gemaakt van door (Engelse) vliegtuigen beschoten treinen. Ook worden er enkele bombardementen op de spoorlijn vermeld. Een boerderij in de omgeving van Hegforden, ten zuiden van het onderzoeksgebied, is op 29 april 1944 gebombardeerd met brandbommen. Geen van deze gebeurtenissen is feitelijk herleidbaar naar het onderzoeksgebied.

2.2.3 Provinciaal archief

In het provinciaal archief van de provincie Overijssel – Historisch Centrum Overijssel – is onderzoek verricht in de relevante archieven van het Militair Gezag, stukken van de luchtbeschermingsdienst, stukken over aangetroffen/geruimde ontplofbare oorlogsresten en oorlogsschaderapporten. Tijdens het raadplegen van deze stukken zijn geen indicaties aangetroffen die erop duiden dat het onderzoeksgebied bij oorlogshandelingen betrokken is geweest.

2.2.4 Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409, 492 en 575

In het NIMH zijn de collectie 'Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940' met collectienummer 409, de collectie 492 'De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II en de collectie 'Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940-1945)' met collectienummer 575 geraadpleegd. Er is geconstateerd dat er in een bericht op 9 januari 1945 werd vermeld dat er in het Middellerveld tussen Wijhe en Olst een startbaan van een V.1 of V.2 werd aangelegd.' Uit het bestuderen van deze stukken is verder geen nieuwe relevante informatie met betrekking tot het onderzoeksgebied uit naar voren gekomen.

2.2.5 Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD) Amsterdam

In het NIOD is ten eerste de 'Collectie Departement van Justitie (toegangsnummer 216k)' geraadpleegd. Hierin bevinden zich processen-verbaal met betrekking tot bomafwerpingen en andere luchtoorlog gerelateerde gebeurtenissen in een aantal Nederlandse gemeenten. Daarnaast is de 'Collectie Generalkommissariat für das Sicherheitswesen – Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West (toegangsnummer 077)' geraadpleegd, waarin zich een relatief compleet overzicht bevindt van bomafwerpingen en andere luchtoorlog gerelateerde gebeurtenissen op Nederlands grondgebied in de periode september 1940 – april 1941. Er zijn geen bronnen gevonden die iets zeggen over de situatie in Olst, Boskamp, of specifiek het onderzoeksgebied.

2.2.6 Nationaal Archief Den Haag

De collectie 'Binnenlandse Zaken' / het archief van de 'Inspectie Bescherming Bevolking tegen Luchtaanval- len, 1937-1946' (toegangsnummer 2.04.53.15) is in het Nationaal Archief geraadpleegd. Hierin zijn de berichten van gemeenten aan de Rijksinspectie Luchtbescherming te Den Haag in de periode 1940-1943 ontsloten. Het resultaat is dat er in deze collectie geen meldingen over Olst zijn gevonden.

Omdat er aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van militaire infrastructuur in het onderzoeksgebied, is in het Bunkerarchief de inventaris van de zogenaamde Blok- en overzichtskaarten (inv.nr. 2.13.167) geraadpleegd. Er is geen informatie over specifiek Olst gevonden. Daarom zijn er geen situatietekeningen bestudeerd.

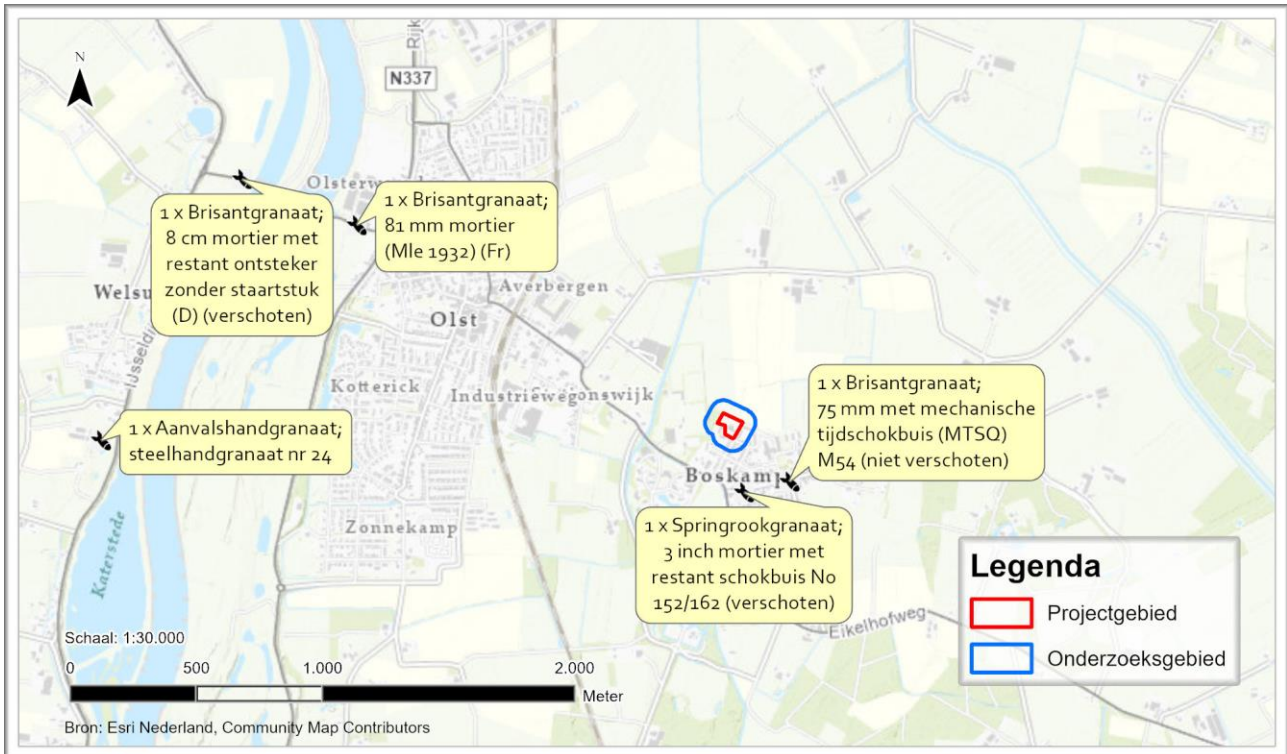
2.2.7 Explosieven Opruimingsdienst Defensie – Semi-Statistisch Informatiebeheer

In de periode van 1945-1971 zijn in Nederland munitieruimingen door verschillende instanties uitgevoerd, die de ruiminggegevens over het algemeen zelf bijhielden. De gegevens, indien nog voorhanden, zijn nooit centraal gearchiveerd en ontsloten. Een klein deel van deze informatie bevindt zich in het archief van de Mijn- en Munitie Opruimingsdienst (MMOD), in het Centraal Archief Depot Ministerie van Defensie. Hierin zijn de ruimingen in de periode 1945-1947 zo goed mogelijk ontsloten. Soms worden in andere archieven ook ruiminggegevens aangetroffen, maar het overgrote deel van deze gegevens is niet meer te achterhalen. Daardoor bestaat in de informatie over munitieruimingen een hiaat voor de periode 1947-1971.

Vanaf 1971 heeft de EODD, de enige instantie die in Nederland munitieruimingen uitvoert, de meldingen van aangetroffen ontplofbare oorlogsresten, die via de politie zijn gedaan, gerapporteerd en gearchiveerd. In een Meldingsopdracht en ruimrapportage (MORA), tegenwoordig Uitvoeringsopdracht (UO) genoemd, die na de afhandeling van een melding door de ruimploeg wordt ingevuld, is omschreven of en hoe welke soorten munitie daadwerkelijk zijn aangetroffen en wat ermee is gedaan. De eerste vier cijfers van een MORA geven het jaartal aan wanneer de NGE is gemeld.

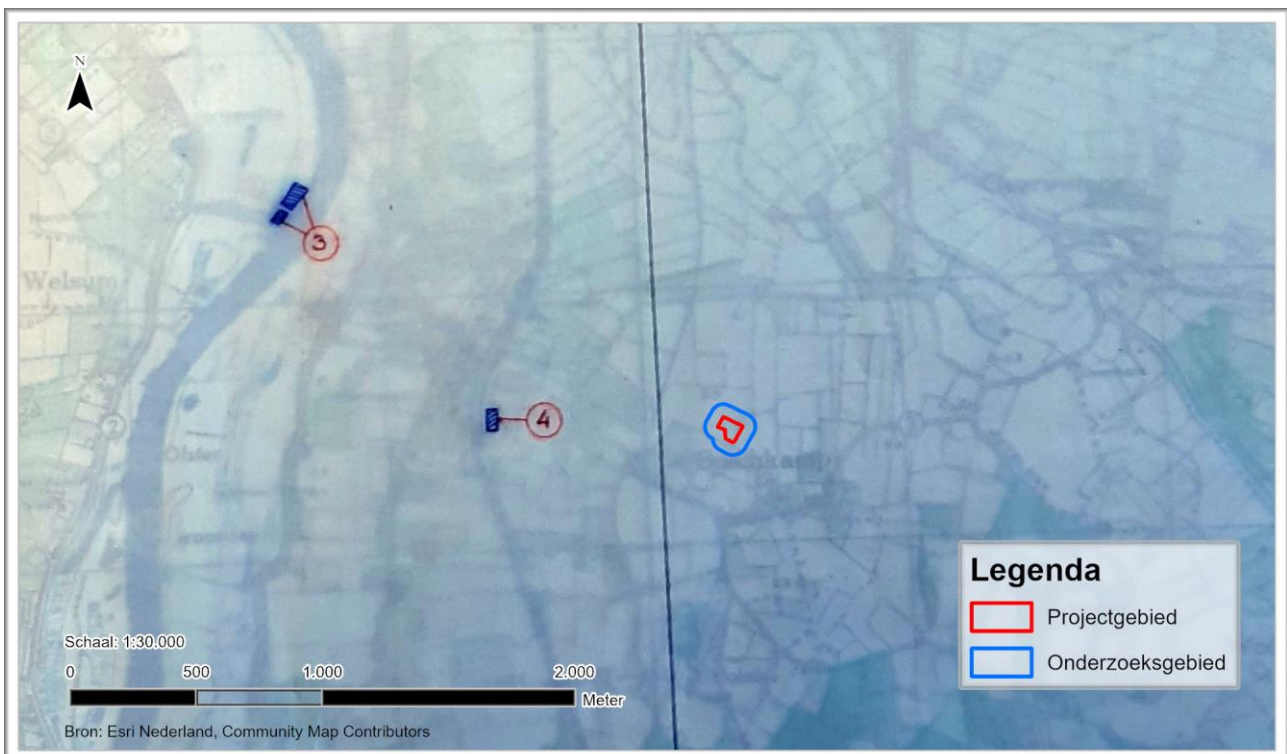
Het archief van de Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD) te Soesterberg is geraadpleegd. Hier is eerst de database met meldingen uit de periode 1971-2010 bekeken. MORA/UO's op deze Excel-lijst die mogelijk relevant zijn voor het onderzoeksgebied, zijn vervolgens opgevraagd bij de EODD. Ook de MORA/UO's die worden bewaard in het Semi-Statistisch Informatiebeheer zijn hier geraadpleegd. Verder is de database met uitgewerkte UO's van 2010 tot heden zijn geraadpleegd. Hieruit blijkt dat er twee vondsten bekend zijn in de nabije omgeving. De informatie afkomstig van de EOD is in onderstaande Figuur 5.5 inzichtelijk gemaakt.

Een overzicht van de voor dit onderzoek relevante ruimingen is te vinden in de bijlage 2. Er zijn in en direct rondom het onderzoeksgebied geen relevante ruimingen gedaan die iets zeggen over mogelijk aan te treffen ontplofte oorlogsresten in het onderzoeksgebied. De twee bekende ruimingen zijn gedaan in gebied dat ten tijde van de Tweede Wereldoorlog bebouwd was, dit was de dorpskern van Boskamp.

Figuur 5: Munitieruimingen in de omgeving van het onderzoeksgebied.

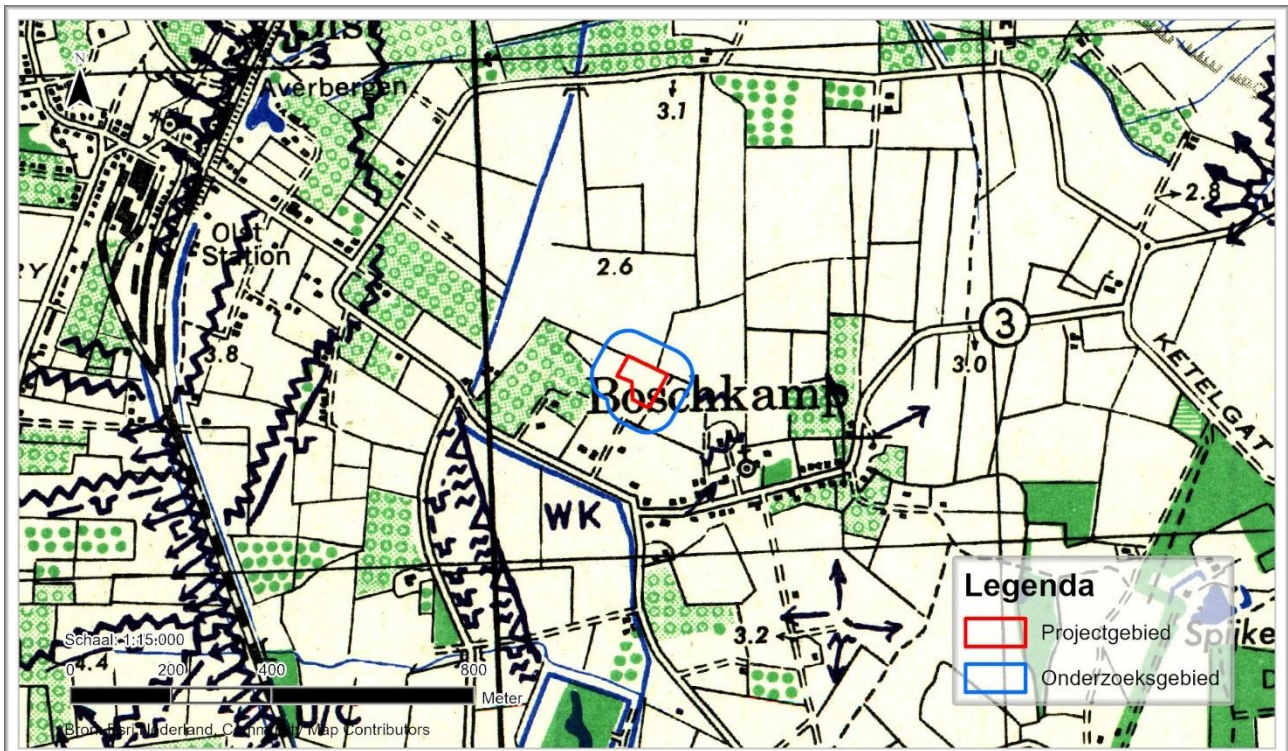
In het SIB is ook het archief van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD) geraadpleegd. In deze collectie zijn de munitieruimingen in de periode 1945-1947 ontsloten. Aan de hand van de mijneveldkaarten van de EOD is geanalyseerd of ter plaatse van het onderzoeksgebied mijnevelden of op mijnen verdachte gebieden hebben gelegen. Hoewel er mijnevelden in de wijdere omgeving hebben gelegen, lagen deze op aanzienlijke afstand van het onderzoeksgebied en daarom niet relevant. Hierom zijn de bijbehorende mijnruimrapportages niet geraadpleegd. De betreffende mijnevelden zijn op onderstaande figuur 6 inzichtelijk gemaakt.

Figuur 6: Overzicht van mijnevelden in de omgeving.

2.2.8 Kadaster Zwolle

Via het Kadaster is (historisch) kaartmateriaal geraadpleegd. Dit betreft geallieerde stafkaarten, 'Defence Overprints' en historische topografische kaarten Kadaster. Met deze kaarten kunnen ook de naoorlogse veranderingen binnen het onderzoeksgebied worden geïnventariseerd (zie hoofdstuk 3). De kaarten zijn in ArcGIS op de huidige topografische situatie geplaatst. Hieruit blijkt dat er in de bredere omgeving verschillende verdedigingswerken waren. In de directe omgeving van het onderzoeksgebied is niets ingetekend. Wel lijkt er een kleine loopgraaf te zijn ingetekend bij het bebouwde deel van Boschkamp. Dit is tevens in de omgeving waar de geallieerden een hoofdkwartier hadden opgezet.

Figuur 7: Uitsnede van een 'Defence Overprint' met daarop de omgeving van het onderzoeksgebied. (De zwarte kringel-lijnen geven loopgraven weer, zwarte pijlen wapenopstellingen en de vierkante blokjes en cirkels verbonden met een pijl geschutopstellingen).

2.2.9 The National Archives (TNA) Londen, Verenigd Koninkrijk

De geallieerden maakten tijdens de Tweede Wereldoorlog onder andere gebruik van het zogenaamde 'Nord de Guerre' coördinatenstelsel.

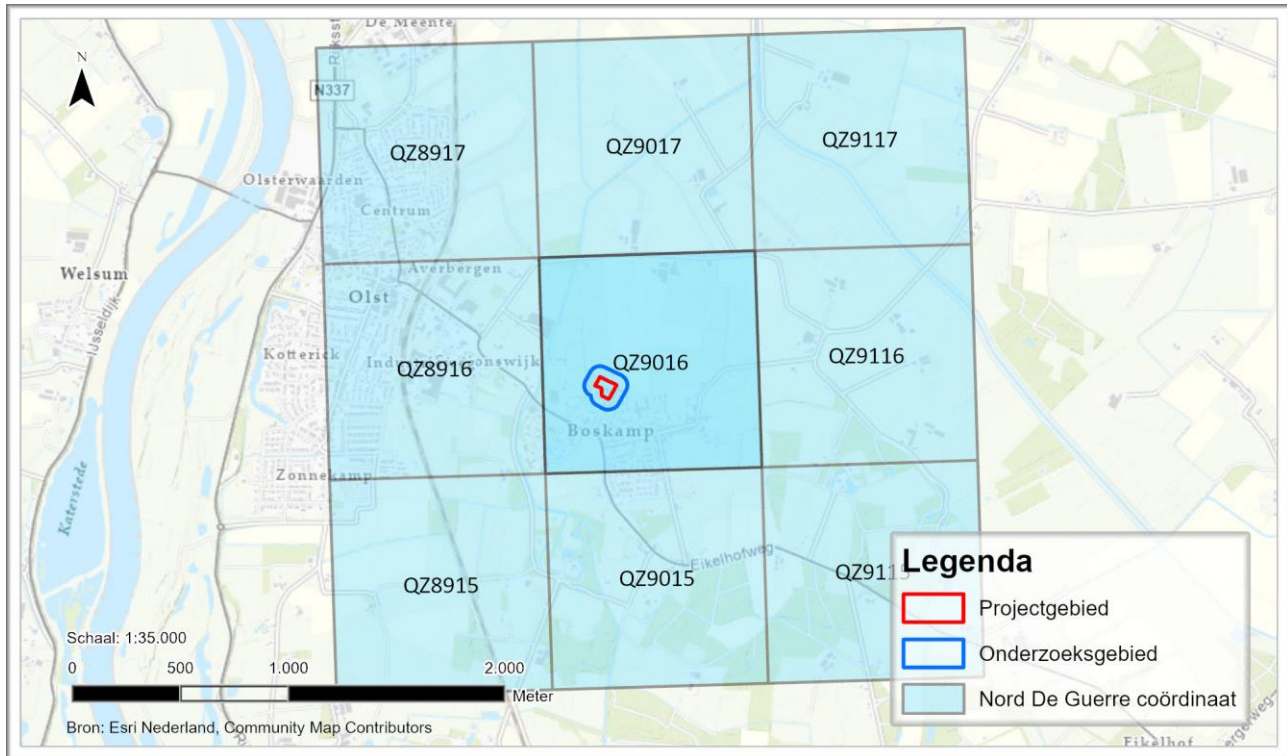
Toelichting:

- De logboeken van de Royal AirForce (RAF) bevatten locatieverwijzingen in het coördinatenstelsel Nord de Guerre (NDG) uit WOII. Deze NDG-coördinaten bevatten een letter en 4, 6 of 8 cijfers (bijvoorbeeld QZ9020) en verwijzen naar kaartvierkanten waar volgens de geallieerde luchtmacht aanvallen uitgevoerd zijn. Hoe groter het aantal cijfers, hoe kleiner het kaartvierkant. Een NDG-coördinaat met 4, 6 of 8 cijfers is een kaartvierkant van respectievelijk 1 x 1 km, 100 x 100 m en 10 x 10 meter.
- Om de NDG-coördinaten te vertalen naar locaties in het tegenwoordig gebruikte Rijks Driehoeks-coördinatenstelsel (RD-coördinaten) is een militaire stafkaart uit WOII ingewonnen. Hieruit blijkt dat het onderzoeksgebied binnen het NDG kaartvierkant QZ9016 ligt.

Op Figuur 88 zijn de voor dit onderzoek relevante en gebruikte kaartvierkanten uit het 'Nord de Guerre' coördinatenstelsel te zien.

Er is onderzoek gedaan in de vluchtrapporten van de Second Tactical Air Force. Er is niet gebleken dat er in de hierboven weergegeven 'Nord de Guerre' vierkanten bombardementen hebben plaatsgevonden. Wel zijn er vermeldingen voor de aangrenzende kaartvierkanten QZ8916, QZ8917 en QZ9017. Er liep een spoorweg door de kaartvierkanten QZ8916 en QZ8917. Spoorwegen waren vaak het doelwit van luchtaanvallen.

Er zijn daarnaast geen aanwijzingen gevonden voor betrokken Britse troepen bij artilleriebeschietingen in of nabij het onderzoeksgebied. Om deze reden zijn er voor dit onderzoek geen War Diaries (oorlogsdagboeken) van Britse troepen uit The National Archives te London geraadpleegd.

Figuur 8: Relevante 'Nord de Guerre' kaartvierkanten.

2.2.10 Bundesarchiv-Militärarchiv (BAMA), Freiburg, Duitsland

De collectie 'Lageberichte' van de Luftwaffenführungsstab Ic bevat meldingen over bomafwerpingen op Nederlands grondgebied in de periode 10 mei 1940 – 10 november 1941. In deze collectie zijn voor dit onderzoek geen relevante meldingen gevonden.

2.2.11 National Archives and Record Administration (NARA) Verenigde Staten

Aangezien er geen duidelijke indicaties zijn dat het onderzoeksgebied is getroffen door luchtaanvallen met afwerpmunitie, uitgevoerd door de United States Army Air Forces, is er in het NARA geen aanvullend bronnenonderzoek gedaan. Omdat ook niet is gebleken dat Amerikaanse landmachtseenheden betrokken waren bij oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied, zijn er ook geen Amerikaanse War Diaries (oorlogsdagboeken) geraadpleegd.

2.2.12 Library and Archives Canada (LAC), Ottawa, Canada

Aangezien uit het overige bronnenmateriaal is gebleken dat Canadese landmachtseenheden bij oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied betrokken waren, zijn relevante War Diaries (oorlogsdagboeken) van de betreffende eenheden geraadpleegd. Er worden in de war diaries geen gevechten bij Boskamp benoemd. Wel wordt benoemd dat er in Boskamp wordt overnacht en een 'headquarters' wordt opgesteld in kaartvierkant 905163. Dit heeft verder voor het onderzoeksgebied geen gevolgen.

2.2.13 Websites

De volgende online-databases zijn geraadpleegd:

- SGLO Crash Database;
- Vergeltungswaffen.nl;
- Delpher

Het raadplegen van deze online-databases heeft geen relevante informatie opgeleverd.

2.2.14 Luchtfotocollecties

Er is een inventarisatie gemaakt van de beschikbare luchtfoto's betreffende de data waarop oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied hebben plaatsgevonden. De inventarisatie is gemaakt aan de hand van de volgende luchtfotocollecties: The National Collection of Aerial Photography (NCAP, voormalig The Aerial – Reconnaissance Archives (TARA)) te Edinburgh Scotland, Wageningen UR te Wageningen, Kadaster te Zwolle, Laurier Military History Achive (LMH), Waterloo (Canada) en National Archives and Records Administration (NARA), College Park (MD, Verenigde Staten).

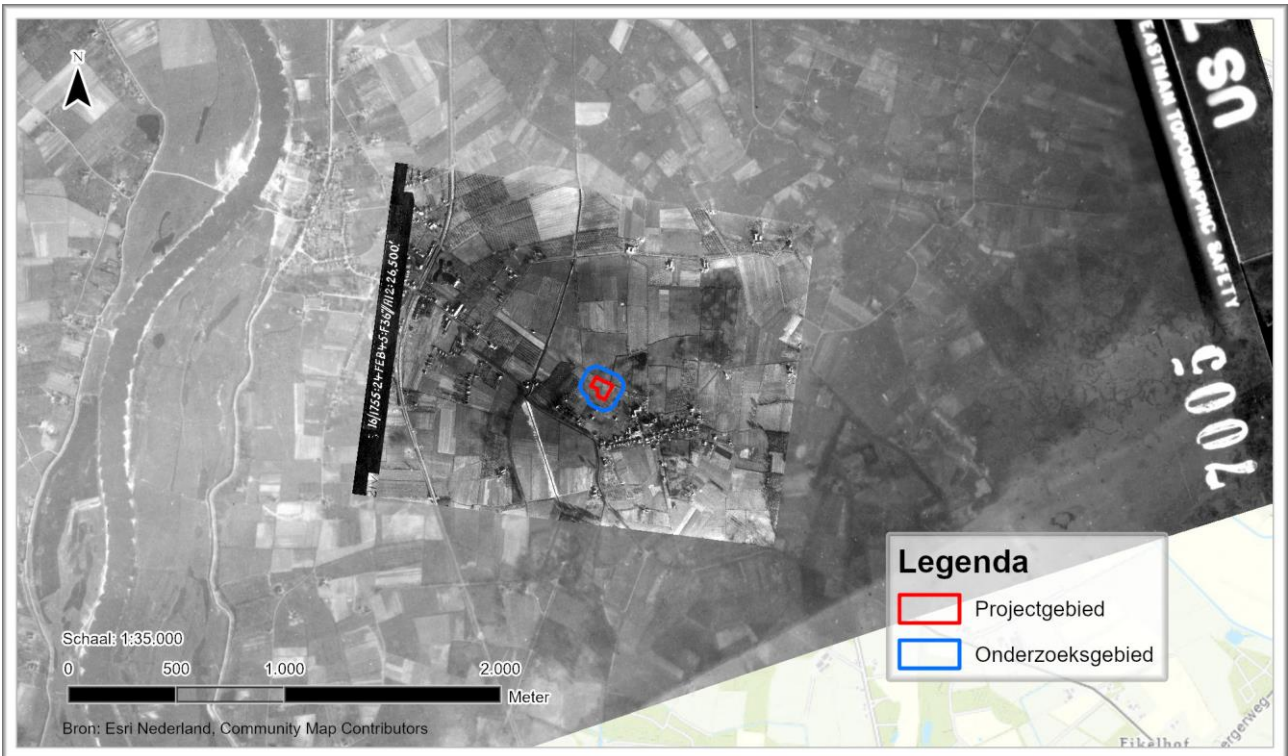
Voor een nauwkeurige analyse is in deze collecties gezocht naar luchtfoto's die zowel kort voor als vlak na relevante oorlogshandelingen zijn genomen. Bij de selectie is gelet op dekking en kwaliteit. De geselecteerde luchtfoto's zijn in ArcGIS Pro op de huidige topografische/geografische situatie geplaatst. Vervolgens zijn de afbeeldingen geanalyseerd op aanwijzingen voor mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste resultaten en bevindingen.

Tijdens het analyseren van de geselecteerde luchtfoto's (zie bronnenlijst), zijn binnen het onderzoeksgebied geen bijzonderheden waargenomen. Nabij het onderzoeksgebied is een stelling waargenomen. In de verdere omgeving zijn een tankgracht, loopgraven en meer zichtbaar. Zo zijn er kraters waargenomen bij het spoor. Deze waargenomen verdedigingswerken en verstoringen liggen op voldoende afstand van het onderzoeksgebied. Er zijn dan ook geen indicaties waargenomen die een verdenking op het gebied als gevolg hebben. Op de volgende pagina's zijn enkele luchtfoto's weergegeven in figuur 9 t/m 12. Daarna is een kaart afgebeeld met de situatie tijdens de oorlog en de bestaande situatie.

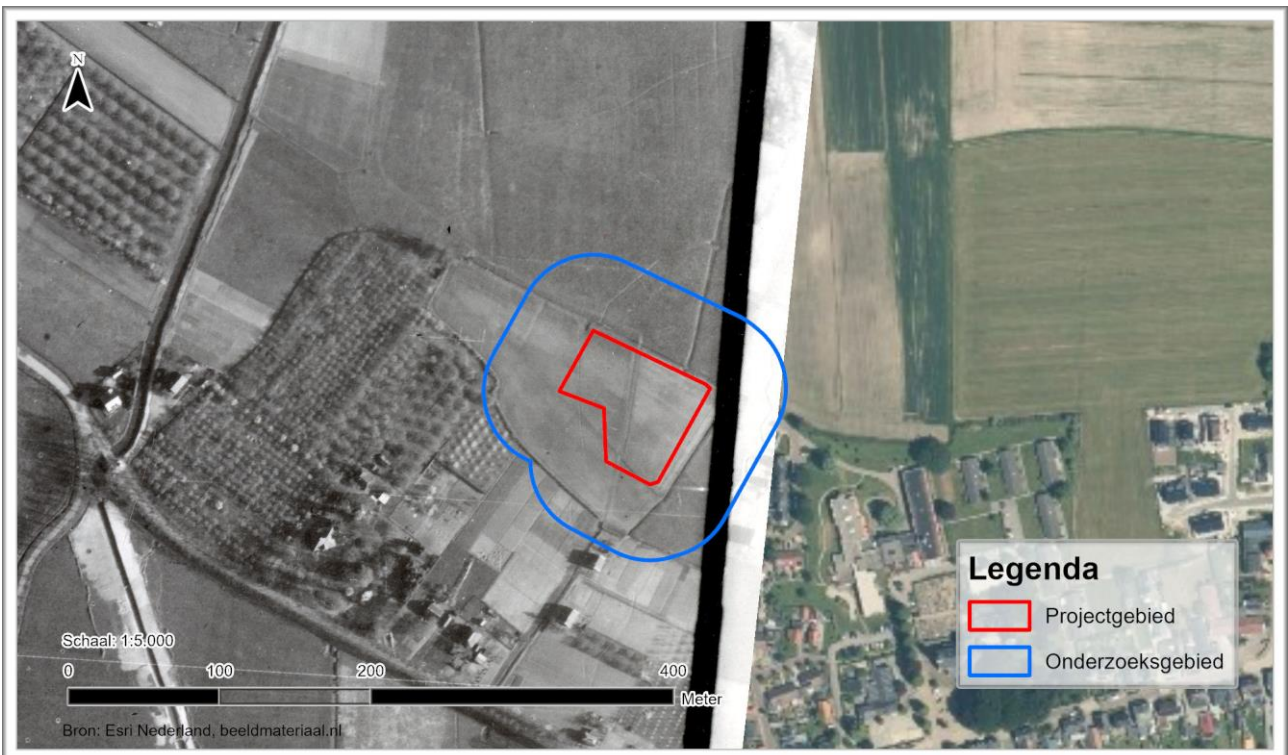
2.3 Conclusie vooronderzoek conflictperiode (1940-1945)

Uit bovenstaande bevindingen blijkt dat het beeld uit de literatuur van een relatief rustige bevrijding in de bestudeerde archieven en andere bronnen wordt bevestigd. Hoewel er in de bredere omgeving enkele oorlogshandelingen plaats hebben gevonden, er vindt bijvoorbeeld in de omgeving bij de Koekoeks- / Immerzeelbrug een gevecht plaats, zijn er geen indicaties dat het onderzoeksgebied hierbij betrokken is geweest.

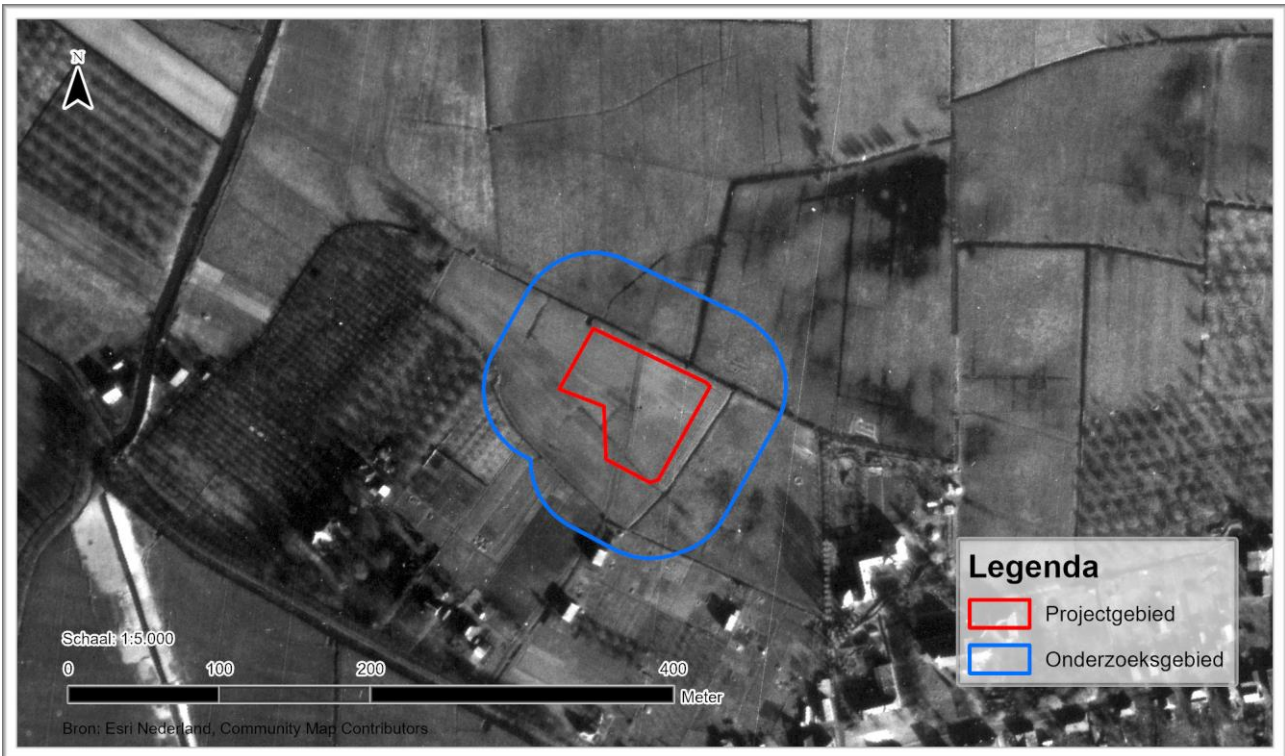
In het volgende hoofdstuk wordt onderzocht of er na de oorlog werkzaamheden hebben plaatsgevonden, waardoor de kans op het aantreffen van explosieven in het onderzoeksgebied nog beter kan worden ingeschat.

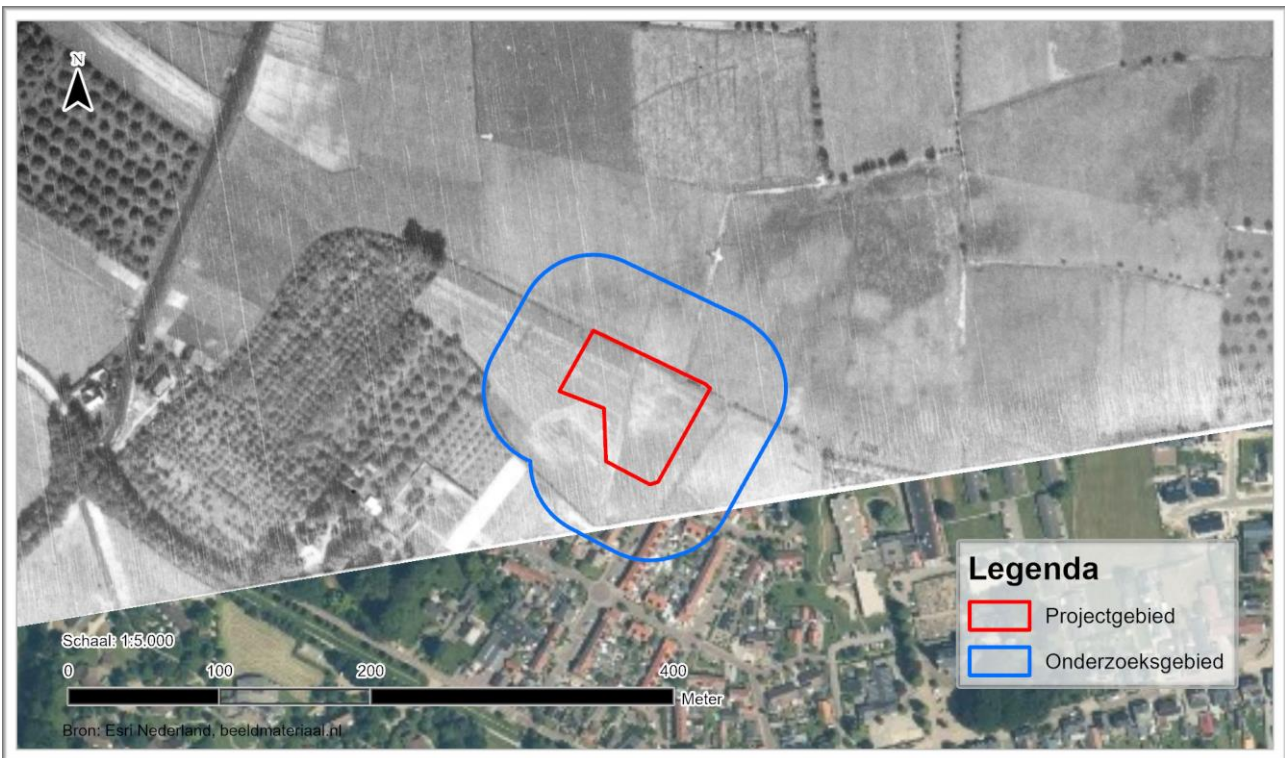
Figuur 9: Luchtfotodekking

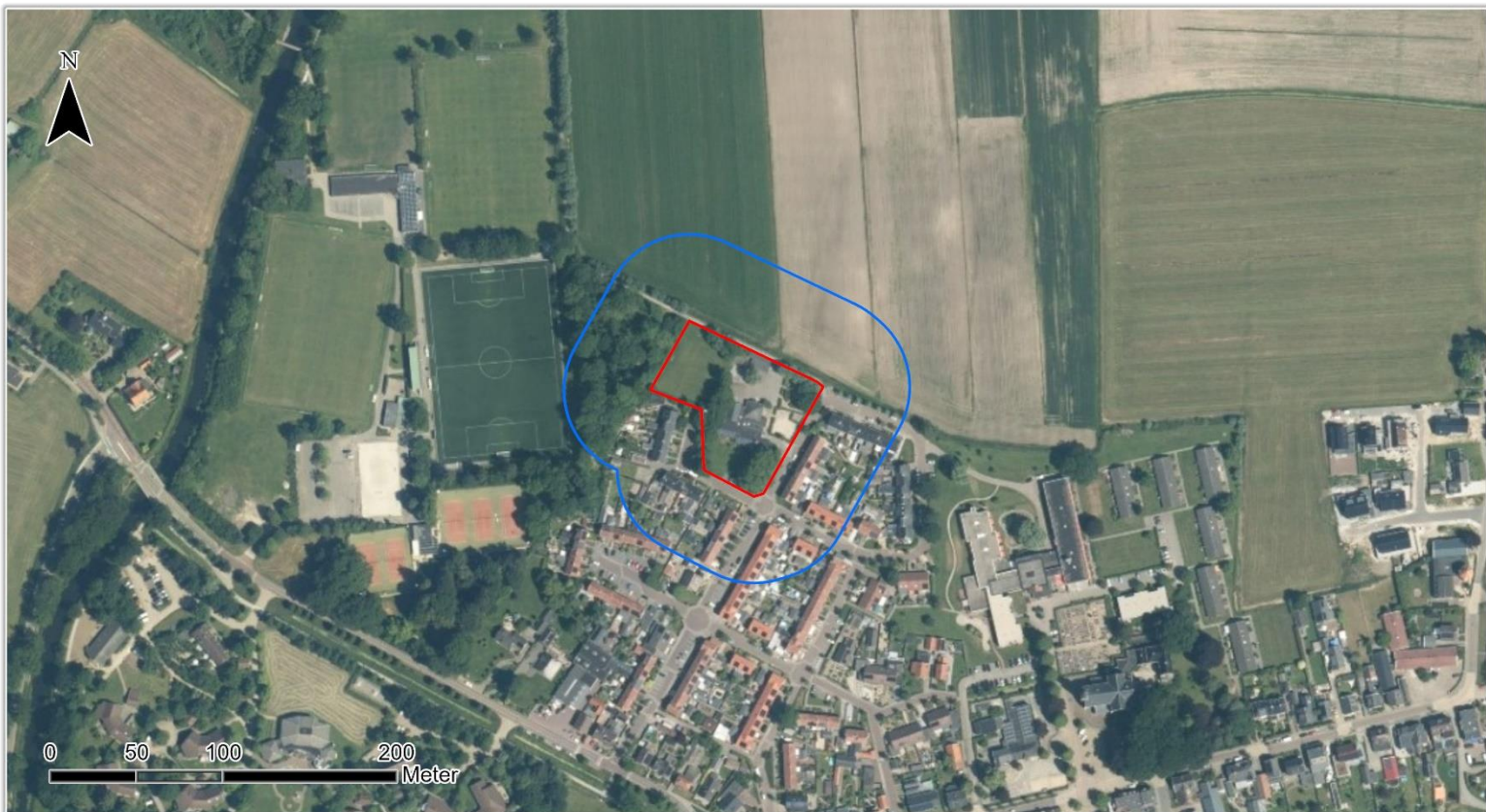
Figuur 10: Luchtfoto 10-4-1945

Figuur 11: Luchtfoto 24-2-1945

Figuur 12: Luchtfoto 28-8-1945

Bron: Esri Nederland, beeldmateriaal.nl; Esri Nederland, Community Map Contributors

Legenda

- Projectgebied
- Onderzoeksgebied

Beeldvergelijking 24-2-1945 - heden

Kenmerk: P05291_BV_01
 Datum: 7-4-2023
 Schaal: 1:3.000
 Coörd.: RD New
 Formaat: A3
 Steller: RK
 Opdrachtgever: Gemeente Olst-Wijhe

3 Vooronderzoek na-conflictperiode (1945-heden)

Soms hebben er in een onderzoeksgebied na WOII bodemingrepen (grondroerende handelingen) plaatsgevonden die de kans op aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten beïnvloeden. Het gaat hierbij om bezigheden als ontgravingen, de aanleg van (water)wegen, agrarische activiteiten, het aanleggen van kabels en leidingen, bouw van opstallen, et cetera. Er mag worden aangenomen dat eventuele aangetroffen oorlogsresten zijn gemeld en geruimd. Na het benoemen van de uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van deze contra-indicaties, wordt uiteengezet welke contra-indicaties zijn achterhaald en relevant zijn.

Aan het eind van dit hoofdstuk wordt de bijbehorende deelvraag beantwoord:

- *Zijn er gebeurtenissen te achterhalen die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk verdacht) gebied of een deel hiervan als onverdacht kan worden aangemerkt (contra-indicaties)?*

3.1 Uitgangspunten voor de beoordeling van de relevantie van een contra-indicatie

Bij het beoordelen van de relevantie van contra-indicaties is het selectie criterium uit het CS-VROO toegepast:

- *'Contra-indicaties dienen een locatieverwijzing te hebben, aangezien deze essentieel is om te bepalen of de informatie relevant is voor de aanwezigheid van ontploffbare oorlogsresten in het onderzoeksgebied.'*⁴

Indien een locatieverwijzing niet direct verwijst naar (de directe omgeving van) het onderzoeksgebied op een andere wijze een relatie met het onderzoeksgebied heeft, dan wordt de achterhaalde informatie niet in het rapport opgenomen of als niet relevant beoordeeld.

3.2 Achterhaalde contra-indicaties uit het geraadpleegde bronnenmateriaal

Hieronder wordt per instantie of bronsoort beschreven welke informatie over naoorlogse bodemingrepen is achterhaald. Aangezien uit de beeldvergelijking is gebleken dat er in het onderzoeksgebied weinig tot geen naoorlogse bodemingrepen hebben plaatsgevonden, is ervoor gekozen om het onderzoek na-conflictperiode beperkt te houden. Om deze reden is er geen uitgebreid archiefonderzoek na naoorlogse ontwikkelingen gedaan. Wel is daarentegen gepoogd de huidige situatie van het onderzoeksgebied zo goed mogelijk in beeld te brengen. Een uitgebreide bronnenlijst is te vinden in bijlage 1 en 2 van dit onderzoeksrapport.

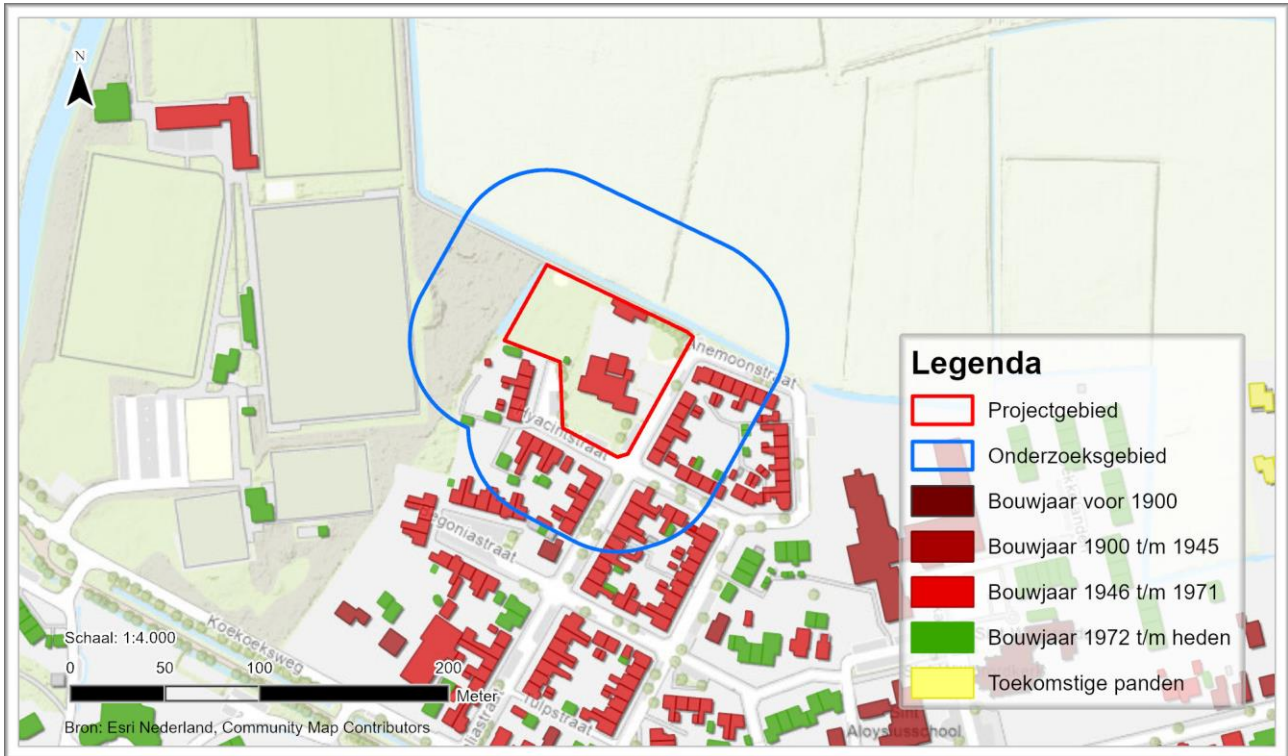
3.2.1 Beeldvergelijking 1945 – heden

Met behulp van ArcGIS Pro is met als doel het inventariseren van naoorlogse ruimtelijke ontwikkelingen, de op de vorige pagina afgebeelde beeldvergelijking 1945 – heden gemaakt. De luchtfoto uit 1945 is naast de huidige topografische situatie geplaatst. Op de afbeelding(en) is te zien dat er in het onderzoeksgebied in de jaren tussen 1945 en 2023 is veranderd. In 1945 was het gebied onbebouwd. Het bestond uit weiland en sloten. In de verdere omgeving staan slechts een aantal huizen. De kern van het dorp ligt op een afstandje, waar zich meer bebouwing begeeft. In 2023 is er bebouwing zichtbaar binnen het onderzoeksgebied. Er staat een groot gebouw (een school) en de helft van het onderzoeksgebied is verhard. Ook staan er onder andere speeltoestellen. De andere helft betreft gras. In de omgeving is te zien dat het dorp flink is uitgebreid. Naast het onderzoeksgebied ligt nu een woonwijk, waar voorheen voornamelijk weiland te vinden was.

⁴ VOMES, *Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse ontploffbare oorlogsresten* (2021).

3.2.2 Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG)

Door middel van de Basisregistratie Adressen en Gebouwen is onder andere het bouwjaar van een gebouw te achterhalen. Op figuur 13 is te zien dat de gebouwen nabij het onderzoeksgebied voornamelijk tussen 1946 en 1971 gebouwd zijn. Enkele bebouwing is tussen 1972 en heden gerealiseerd. Op een aantal gebouwen in het zuidoosten na bestaat de omgeving dus uit naoorlogse bebouwing.

Figuur 13: Basisregistratie Adressen en Gebouwen in de omgeving van het onderzoeksgebied.

3.2.3 Websites

In het kader van het vooronderzoek na-conflictperiode is ook het internet geraadpleegd. Ook hier is gezocht naar aanwijzingen voor naoorlogse bodemingrepen die de kans op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten verkleinen. Er zijn geen aanvullende bodemingrepen bekend geworden naast de bouw van de school binnen het onderzoeksgebied en de aanleg van speeltoestellen.

Figuur 14: Openbare Lagere School, De Klimboom/Jenaplan, Dahliastraat 25, op de Boskamp. dd. 6 januari 1971 via beeldbank Olster Erfgoed.⁵

3.2.4 Krantenberichten

In het kader van het onderzoek naar contra-indicaties in de vorm van explosievenruimingen over de periode 1940-1972 is gezocht naar krantenberichten via de online zoekmachine Delpher. Hier zijn geen relevante berichten over explosievenruimingen in de omgeving gevonden.

3.3 Conclusie vooronderzoek na-conflictperiode (1945-heden)

Naar aanleiding van de resultaten van het vooronderzoek na-conflictperiode is te stellen dat er in het onderzoeksgebied op beperkte schaal naoorlogse bodemingrepen hebben plaatsgevonden. Een deel van het onderzoeksgebied is onbewerkt gebleven, het andere deel bevat nu bebouwing en verhardingen.

De bodemingrepen zijn dus in delen van het onderzoeksgebied beperkt en in andere delen hebben er geen aantoonbare bodemwerkzaamheden plaatsgevonden. Om deze reden wordt in het volgende hoofdstuk een afweging gemaakt tussen de resultaten en conclusies van het onderzoek conflictperiode en het onderzoek na-conflictperiode.

⁵ Mijn stad mijn dorp, via https://mijnstadmijndorp.nl/app/collecties/openbare-lagere-school-op-de-boskamp-dd-6-januari-1971?nav_id=5-1&id=441334302&index=11 (geraadpleegd 27-3-2023)

4 Evaluatie en afbakening (on)verdacht gebied

In voorgaande hoofdstukken is onderzocht of er zogenaamde indicaties en/of contra-indicaties in het onderzoeksgebied zijn aan te wijzen. De resultaten van dit onderzoek zouden naar de volgende vraag moeten leiden:

- *Wat zijn de te verwachten eigenschappen (hoofdsoort, subsoort, kaliber/gewichtsklasse, nationaliteit, verschijningsvorm) van de mogelijk aanwezige ontplofbare oorlogsresten? Indien de hoofdsoort afwerpmunitie wordt vastgesteld, geldt ook de volgende vraag: Wat is het type ontstekingsinrichtingen en wat is het verwachte aantal?*

4.1 Evaluatie afweging indicaties en contra-indicaties

In het onderzoek conflictperiode is gebleken dat er in de omgeving van Boskamp weliswaar oorlogshandelingen hebben plaatsgevonden, maar dat er geen aanwijzingen zijn voor oorlogshandelingen binnen of in de directe nabijheid van het onderzoeksgebied. Er zijn tevens op de luchtfoto's geen bijzonderheden waargenomen binnen het onderzoeksgebied.

In het onderzoek na-conflictperiode is geconstateerd dat er in het onderzoeksgebied op beperkte schaal na-oorlogse bodemingrepen hebben plaatsgevonden. De directe omgeving bestaat echter voornamelijk uit na-oorlogse bebouwing. Wat dit betekent voor de afbakening van het verdachte deelgebied, is hieronder uiteengezet.

4.2 Horizontale en verticale afbakening verdacht deelgebied

Het onderzoeksgebied wordt in zijn geheel als onverdacht aangemerkt. Hierdoor wordt van verdere horizontale en verticale afbakening afgezien.

4.3 Mogelijk aan te treffen munitieartikelen

Aangezien het gebied als onverdacht is aangemerkt, worden er geen munitieartikelen verwacht.

5 Conclusie

5.1 Conclusie

De intentie van deze studie was te achterhalen of er in het onderzoeksgebied ‘Ontwikkeling Klimboom Boskamp’ sprake is van aanwijzingen van de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten en hoe het (on)verdachte gebied is af te bakenen. Om tot een gefundeerd en onderbouwd antwoord op dit vraagstuk te komen, is allereerst geanalyseerd of het onderzoeksgebied (deels) betrokken is geweest bij oorlogshandelingen (indicaties) en of er daardoor sprake is van een verhoogd risico op het aantreffen van ontplofbare oorlogsresten, oftewel van verdacht gebied. Vervolgens is er gepoogd de gebeurtenissen te achterhalen die een aanwijzing vormen dat een (mogelijk verdacht) gebied of een deel hiervan als onverdacht kan worden aangemerkt (contra-indicaties). Ten slotte is door middel van een grondige bronanalyse uiteengezet wat de te verwachten eigenschappen (hoofdsoort, subsoort, kaliber/gewichtsklasse, nationaliteit, verschijningsvorm) van de mogelijk aanwezige ontplofbare oorlogsresten zijn.

Op basis van de bevindingen kan er allereerst worden geconcludeerd dat er in de directe omgeving van het onderzoeksgebied gedurende de Tweede Wereldoorlog relatief weinig is gevochten. Er is in de wijdere omgeving echter wel militaire infrastructuur waargenomen. De waargenomen indicaties liggen echter allen op afstand van het onderzoeksgebied. Er zijn geen indicaties gevonden die erop duiden dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij oorlogshandelingen. Uit het onderzoek na-conflictperiode blijkt dat er in het onderzoeksgebied op beperkte schaal bodemingrepen hebben plaatsgevonden.

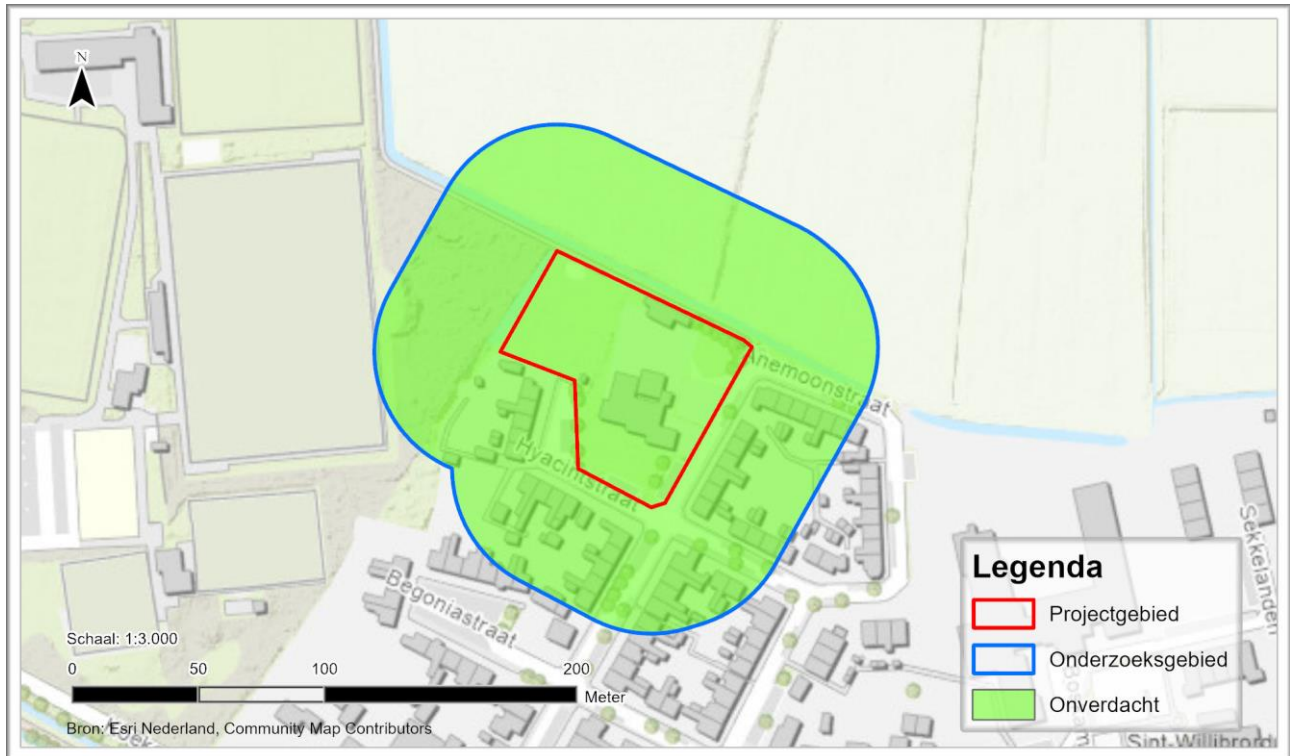
De volgende vraag vormde het uitgangspunt van dit onderzoek:

- *Is er in het onderzoeksgebied ‘Ontwikkeling Klimboom Boskamp’ sprake van aanwijzingen van de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten en hoe is het (on)verdachte gebied af te bakenen?*

Deze vraag is na het uitvoeren van bovenstaand onderzoek als volgt te beantwoorden:

In het onderzoeksgebied ‘Ontwikkeling Klimboom Boskamp’ is geen sprake van aanwijzingen van de aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten. Het onderzoeksgebied is daarom als onverdacht aangemerkt.

Het resultaat van het uitgevoerde vooronderzoek is te zien op de verwachtingskaart ontplofbare oorlogsresten (zie 15).

Figuur 15: Verwachtingskaart ontplofbare oorlogsresten 'Ontwikkeling Klimboom Boskamp'.

5.2 Leemten in kennis

Uiteraard is er altijd sprake van bepaalde factoren die (de diepgang van) het onderzoek beïnvloeden. Zo is er ook in dit onderzoek sprake van leemte in kennis. Bepaalde indicaties die zijn aangetroffen in literatuur, archiefstukken en meldingsrapportages van de EOD zijn niet te herleiden naar een specifieke locatie. Deze indicaties zijn daarom als niet herleidbaar aangemerkt. Daarnaast was er geen luchtfoto beschikbaar van vlak na de bevrijding van Boskamp. Mogelijk missen hierdoor bepaalde indicaties die tijdens de bevrijding hebben plaatsgevonden/zijn veroorzaakt.

5.3 Advies

Op basis van de conclusies van dit vooronderzoek, adviseert Xplosure om het 'Protocol Toevallsvondst' te hanteren. Dit protocol is te vinden in de bijlagen van dit rapport en is verbonden aan het projectnummer van dit onderzoek en bijbehorend onderzoeksgebied. Wanneer munitie of munitie-gelijkende objecten worden aangetroffen, wordt geadviseerd om de werkzaamheden stil te leggen en de politie van de vondst op de hoogte te stellen. Indien dit protocol door het aantreffen van munitie(gelijkende) vondsten in werking is getreden, moet worden bekeken of voortzetting/uitbreiding van het opsporingsproces ontplofbare oorlogsresten wenselijk is.

6 Bronnenlijst

6.1 Primaire bronnen

Zie bijlage 1 en 2 voor de verantwoording en specificatie van het primair bronnenmateriaal.

6.2 Secundaire bronnen/literatuur

Aberson, G.J., & A.J.J. Stegeman, *Olst: Een wandeling door het verleden* (Olst 1988).

Eversteijn, T., 'Bombardementen en verongelukte vliegtuigen in de periode 10 mei 1940 – 5 mei 1945' (niet gepubliceerd).

Hilferink, J.D., *Geschiedenis van Olst* (Olst 2009).

Hilferink J., & F. Kunst, *Een blik op Olst-Wijhe door de historie heen* (Wijhe 2013).

Korthals Altes, A., *Luchtgevaar. Luchtaanvallen op Nederland 1940-1945* (Soesterberg 1984) 261.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, *Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Jaarplan 2015* (Den Haag 2014).

Molenaar, F.J., *De luchtverdediging in de meidagen 1940* (2 delen, 's-Gravenhage 1970).

Nierstrasz, V.E., *De krijgsverrichtingen ten oosten van de IJssel en in de IJssellinie. Mei 1940* ('s-Gravenhage 1952).

Nierstrasz, V.E., e.a. (Ministerie van oorlog, hoofdkwartier van de chef van de generale staf, krijgsgeschiedkundige afdeling,) *De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II*, diverse delen, 's-Gravenhage.

Roest, H., *Overijssel bevrijd* (Ljubljana 1994).

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, *Besluit van 28 november 2019 tot wijziging van het Arbeidsomstandighedenbesluit (...)*, *Staatsblad 471* (november 2019).

Stichting Veilig Omgaan met Explosieve Stoffen, *Certificatieschema Vooronderzoek en Risicoanalyse Ontploffbare Oorlogsresten* (versie 2020-02).

Vos, K.H., *Klakkende laarzen aan de IJssel*. (Nieuwegein, 1995)

Zwanenburg, G.J., *En nooit was het stil. Kroniek van een luchtoorlog* (Twee delen, Den Haag, 1993).

7 Bijlagen

7.1 Bijlage 1: Verantwoording bronnenmateriaal en wijze van raadplegen

Bronnen:			Geraadpleegd:
	Verplicht:	Optioneel:	
Literatuur	✓		Ja
Gemeentearchief en provinciaal archief	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)	✓		Ja
Nationaal Archief te Den Haag	✓		Ja
Semi-statisch Informatie Beheer Ministerie Defensie te Rijswijk	✓		Ja
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	✓		Ja
Luchtfotocollectie Wageningen UR, Kadaster en Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland te Edinburgh	✓		Ja
Krantenberichten	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 575	✓		Ja
The National Archives te London, gegevens aangaande luchtaanvallen door Royal Air Force	✓		Ja
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	✓		Ja
Kadaster (naoorlogs kaartmateriaal)	✓		Ja
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409		✓	Ja
The National Archives London, gegevens aangaande artilleriebeschietingen		✓	Ja
National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park (VS))		✓	Nee
Getuigenverklaringen		✓	Nee
Library and Archives Canada te Ottawa (Canada)		✓	Ja
Laurier Military History Archive te Waterloo (Canada)	Niet vermeld in CS-VROO		Ja

Tabel 5: Overzicht van verplicht en optioneel te raadplegen bronnen, zoals vermeld in het CS-VROO.

Bronnen:	Wijze van raadplegen:	Datum:
Literatuur	Fysiek, online, eigen database.	03-2023
Gemeentearchief en provinciaal archief	Eigen database.	03-2023
Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)	Eigen database.	03-2023
Nationaal Archief te Den Haag	Eigen database.	03-2023
Semi-statisch Informatie Beheer Ministerie Defensie te Rijswijk	Eigen database.	03-2023
Explosieven Opruimingsdienst Defensie	Eigen database.	03-2023
Luchtfotocollectie Wageningen UR, Kadaster en Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Scotland te Edinburgh	Eigen database.	03-2023

Krantenberichten	Online.	03-2023
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 575	Online.	03-2023
The National Archives te Londen, gegevens aangaande luchtaanvallen door Royal Air Force	Eigen database.	03-2023
Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg	Eigen database.	03-2023
Kadaster (naoorlogs kaartmateriaal)	ArcGIS online, eigen database.	03-2023
Nederlands Instituut voor Militaire Historie, collectie 409	Online.	03-2023
The National Archives London, gegevens aangaande artilleriebeschietingen	Eigen database.	03-2023
National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park (VS))	n.v.t.	n.v.t.
Getuigenverklaringen	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 6: Overzicht van de wijze van raadplegen van archiefplaatsen c.q. bronnen.

7.2 Bijlage 2: Specificatie bronnenmateriaal

Gemeentelijk archief

Volgens het CS-VROO dienen in het gemeentearchief in ieder geval de stukken van de luchtbeschermingsdienst, de stukken over aangetroffen/geruimde ontploffbare oorlogsresten en de oorlogsschaderapporten te worden geraadpleegd. Indien noodzakelijk, wordt in ook gezocht naar aanwijzingen voor contra-indicaties.

Historisch Centrum Overijssel	
1435.2 Gemeente Olst (Collectie Overijssel locatie Zwolle)	
Inv.nr.	Omschrijving
1366	Uitbreiding kern Olst – correspondentie, bodemonderzoek, 1992
2142	Handhaving openbare orde door politie, 1940-1945
2411	Brandrapporten, 1943-1957
2698	Statistieken/rapporten Brandweer, 1941-1976
2777	Ontploffingen en ontbrandingen: rapport en proces-verbaal neergestort Engels vliegtuig, kennisgevingen en algemeen, 1944-1976
2788	Vorderingen t.b.v. geallieerde legers, 1944-1951
2811	Meldingen gewichtige gebeurtenissen, 1944
2913	Openbare orde in oorlogsperiode: algemeen, 1940-1946.

Historisch Centrum Overijssel	
0025.2 Provinciaal bestuur van Overijssel	
Inv.nr.	Omschrijving
9244-9245	Opgaven betreffende luchtaanvallen Overijsselse gemeenten, 1940-1945

Provinciaal archief

In het provinciaal archief zijn met name de stukken van het Militair Gezag relevant. Hierbij worden zowel de stukken op provinciaal niveau als op districtsniveau geraadpleegd. Daarbij worden stukken met betrekking tot de luchtbeschermingsdienst, stukken met betrekking tot aangetroffen/geruimde ontploffbare oorlogsresten en stukken met betrekking tot oorlogsschaderapporten verplicht geraadpleegd. Indien noodzakelijk, wordt in ook gezocht naar aanwijzingen voor contra-indicaties.

Historisch Centrum Overijssel	
0025.2 Provinciaal bestuur van Overijssel	
8602	Stukken betreffende de vergoeding van defensie- en oorlogsschade aan provinciale eigendommen, 1941-1945
8818	Stukken betreffende de oorlogsschade geleden door diverse waterschappen, 1940
9244	Opgaven betreffende luchtaanvallen Overijsselse gemeenten, 1940-1945.
9245	Opgaven betreffende luchtaanvallen Overijsselse gemeenten, 1940-1945.
9638	Stukken betreffende de hulpverlening aan oorlogsslachtoffers en de vergoeding van oorlogsschade, 1940-1948.
9895	Ingekomen en minuten van uitgaande stukken, betreffende de verdeling van rentevoorschotten dan wel bedrijfskredieten voor de wederopbouw van de door oorlogsschade getroffen onroerende goederen, 1940- 1949.
9902	Registers van aanvragen om rentevoorschotten voor de wederopbouw van de door oorlogsschade getroffen onroerende goederen, 1945-1949.
2592	Ministeriële voorschriften met betrekking tot de in-, uit- en doorvoer van vuurwapenen en munitie, 1948-1964
0026.3 Provinciale Waterstaat Overijssel	
648	Stukken betreffende richtlijnen voor de bescherming van bruggen en andere waterstaatswerken tegen luchtaanvallen, 1940

0397 Militair Gezag, Commissaris van Overijssel	
Inv.nr.	Titel
14	-
85	Instructies en correspondentie betreffende luchtbescherming
88	Instructies en correspondentie betreffende mijnen- en munitieopruiming, benevens een proces-verbaal van een ongeval met 53 personen gedood of gewond te Oldenaal

143	Opgave van door oorlogsgeweld beschadigde en te herstellen kunstwerken in land- en waterwegen
150	Correspondentie inzake herstel Nederlandse spoorwegen
160	Algemene correspondentie betreffende o.a bevrijding der gemeente in Overijssel nrs 1-10.000
161	Algemene correspondentie betreffende o.a bevrijding der gemeente in Overijssel nrs 10.000-28.000
0400.1 Militair Gezag, Districts Militaire Commissaris te Almelo	
Inv.nr.	Titel
50	Algemene regelingen betreffende brandweer en luchtbescherming
51	Brief van hoofd luchtbescherming om toestemming voor de laatste maal eindsignaal luchtalarm te geven ten behoeve van Hulpactie Rode Kruis
52	Gemeentelijke opgaven Brandweer en Luchtbescherming
53	Correspondentie betreffende opruiming van mijnen, ontplofbare stoffen enz.
133	Weekrapporten van het gehele Commissariaat aan de P.M.C
0400.2 Districts Militaire Commissaris te Deventer	
Inv.nr.	Titel
19	Correspondentie betreffende mijnopruiming waaronder processen-verbaal van dodelijke ongevallen
0400.3 Districts Militaire Commissaris te Enschede	
Inv.nr.	Titel
46	Mijnopruiming enz.
0400.4 Districts Militaire Commissaris van Twente te Enschede	
Inv.nr.	Titel
39	Correspondentie betreffende opruiming en aangifte van mijnen, munitie enz.
0400.5 Districts Militaire Commissaris te Hengelo	
Inv.nr.	Titel
27	Correspondentie betreffende de opruiming van Mijnen, Munitie, Wapenen
0400.7 Districts Militaire Commissaris te Zwolle	
Inv.nr.	Titel
32	Oopgave betreffende toestand luchtbescherming
33	Aangifte van mijnenvelden met correspondentie inzake de opruiming van mijnen
1602 Collectie Overijsselse Documentatie WO II en Nederlandsch Indië	
Inv.nr.	Titel
248	Overzicht van de gevlogen missies van de United States Army Airforce 401st Bombardment Group waar de 'Maid to Order' toe behoorde van oktober 1944 t/m februari 1945, 1945.
600-606	Stukken betreffende de neergestorte geallieerde bommenwerpers rondom Zwolle in de periode 1942 - 1944, die zijn verzameld door Leo Schotman voor zijn boek; 'Zij vielen rondom Zwolle', 1942 - 2012. 600 601 602 603 604 605 606
607-613	Stukken betreffende de neergestorte geallieerde jachtvliegtuigen rondom Zwolle in de periode 1943 - 1944, die zijn verzameld door Leo Schotman voor zijn boek: 'Zij vielen rondom Zwolle', 1943 - 2007. 607 608 609 610 611 612 613
619	Lijst van neergestorte geallieerde vliegtuigen in noord-west en noord-oost Overijssel, 1941-1945
641	Correspondentie over twee geallieerde vliegtuigen in 1944 die neergestort zijn op het grondgebied van Olst - Diepenveen, 1944 - 1992.
737	Stukken betreffende neergestorte geallieerde vliegtuigen in Raalte en omgeving, 1981 - 1984.

758	Stukken betreffende het neerschieten van een Wellington II bommenwerper van het Polish Bomber Squadron op 20 juni 1942 nabij Schoonheeten , juni 1942.
639	Stukken betreffende de bevrijding van Olst, verzameld door Ries van Arkel (destijds BS lid in Olst) , 1945 - 1990.
659	Dagboekfragment uit de 'war dairy' van het Canadian Scottish Regiment over de bevrijding van de Boskamp en Olst op 1 april 1945, april 1945.
728	luchtfoto's gemaakt door de R.A.F. in september 1944 en februari, maart 1945., 1944, 1945.
735	Amerikaanse stafkaarten van het gebied Olst, Wijhe, Heeten en Raalte , 1944.
764-780	War Dairies (oorlogsdagboeken van Canadese legeronderdelen die meegeholpen hebben met de bevrijding van de provincie Overijssel in de maand april 1945, april - september 1945 . 764 765 766 767 769 770 771 773 774 775 776 777 778 779 780
O652 Stichting Collectie Zwolle, 1940-1945	
Inv.nr.	Titel
741	Overzicht van bombardementen en luchtvaanvallen op Zwolle tijdens de tweede wereldoorlog
770	Het Vrije Volk'Afd. Enschede met informatie over de bevrijding van de Achterhoek en Overijssel 1945 Apr - Mei
774	Operation Plunder' Verslag over de verrichtingen van La Regiment de la Chaudiere waaronder de bevrijding van Zwolle en andere overijsselse plaatsen, 1945 mei 31
776	War Diary' van The 7th Canadian Infantry Brigade van 10-18 april 1945 met een verslag van de bevrijding van Zwolle en andere Overijsselse plaatsen, 1945
777	War Diary van de 1st Canadian Scottisch Regiment van 11-20 april 1945, met een verslag van de bevrijding van Zwolle en andere overijsselse plaatsen, 1945
779	War Diary van The 3rd Canadian Infantry Divison van april 1945 met een verslag van de bevrijding van Zwolle en andere overijsselse plaatsen 1945.
780	Fragment uit 1st Northamptonshire Yeomanry in Northwest Europe door R.D Neville met een verslag van de bevrijding van Zwolle en andere Overijsselse plaatsen.
781	Fragment uit 'Ready for The Fray (Deas Gu Cath). The History of The Canadian Scottish Regiment (Princess Mary's) 1920-1995', door R.H. Roy, met een verslag van de bevrijding van Zwolle en andere Overijsselse plaatsen, 1958.
0639	Collectie documentatie tweede wereldoorlog
139	Kaart van Eurpa over oorlogsfrontlijnen
1-7	Dag- en Weekbladen tijdens
54	Boek Oorlogsherinneringen Heeten – Nieuw Heeten

Tabel 8: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in Historisch Centrum Overijssel.

Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH)

De collectie 'Duitse verdedigingswerken in Nederland en rapporten van het Bureau Inlichtingen te Londen (1940-1945)' met collectienummer 575 dient te worden geraadpleegd. De collectie 'Gevechtsverslagen en rapporten mei 1940' met collectienummer 409 hoeft enkel te worden geraadpleegd indien uit raadpleging van de verplichte bronnen blijkt dat er indicaties zijn dat grondgevechten hebben plaatsgevonden in de periode mei 1940.

409 Gevechtsverslagen en -rapporten mei 1940

Inv.nr.:	Omschrijving:
	Geen relevante documenten gevonden.

492 De strijd op Nederlands grondgebied tijdens de Wereldoorlog II / De Groene Serie

Inv.nr.:	Omschrijving:
	Geen relevante documenten gevonden.

575 Bureau Inlichtingen/ Duitse verdedigingswerken (575-serie)	
Inv.nr.:	Omschrijving:
416a	Datum: 06-06-1944; Statisch rapport Wijhe met schets van plattegrond (schaal 1:2500).

Tabel 9: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in het NIMH.

Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD)

Het NIOD beschikt over twee collecties met betrekking tot de luchtoorlog die verplicht moeten worden geraadpleegd. Beide collecties zijn dan ook geraadpleegd en worden hieronder weergegeven.

077 Generalkommissariat für das Sicherheitswesen (Höhere SS- und Polizeiführer Nord-West), (1938) 1940-1945	
Inv.nr.:	Omschrijving
1328	Dagberichten van de Befehlshaber der Ordnungspolizei Den Haag betreffende vijandelijke lucht-aanvallen, 1940-1941
1759	Berichtgevingen betreffende neergekomen vliegtuigen, 1943

Tabel 10: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie.

216K Departement van Justitie, (1935) 1940-1945 (1950)	
Inv.nr.:	Omschrijving
180	Rapporten van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politiekorpsen en de Marechaussee inzake het geven van het sein luchtalarm, het neerstorten van vliegtuigen en de vondst van niet-ontploffte explosieven, 23 juni 1943 – 28 april 1944
181	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Aalsmeer-Apeldoorn.
182	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Arcen-Arnhem.
183	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Baarn-Burgh.
184	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Capelle a/d IJssel-Dwingeloo.
185	Processen-verbaal van de plaatselijke luchtbeschermingsdiensten, politie en Marechaussee met betrekking tot vijandelijke vliegtuigen, bomaanvallen en ontploffingen in verschillende gemeenten: Echt-Zwolle
186	Meldingen van verschillende gemeenten betreffende ongevallen, beschietingen, bombardementen en het afwerpen van (lege) benzinetanks door vliegtuigen

Tabel 11: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in het Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie.

Nationaal Archief te Den Haag

In het Nationaal Archief zijn onderstaande archieven geraadpleegd. Indien mogelijk is er specifiek gezocht naar stukken over de betreffende provincie en de directe omgeving van het onderzoeksgebied.

2.04.53.15 Inspectie Bescherming Bevolking Luchtaanvallen	
Inv.nr.:	Omschrijving
69-79	Meldingen en proces-verbaal ontvangen van gemeenten over geallieerde luchtactiviteiten, 1940-1941
	72 Overijssel

2.04.110 Archief Korps Hulpverleningsdienst van het Ministerie Binnenlandse Zaken 1945-1974	
Inv.nr.	Omschrijving
20	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. Zonder datum

21	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1945-1947
22	Registers met krantenknipsels inzake explosieven. 1957-1959
27	Register met krantenknipsels inzake ongevallen met oorlogstuig. 1965-1970
28	Verzameling krantenknipsels inzake de Hulpverleningsdienst. 1947-1970

2.13.71 Archieven van het Ministerie van Defensie te Londen 1940-1941 – Ministerie van Oorlog te Londen [1941-1945]; Departement van Oorlog: Bureau Londen [1945-1947], (1933) 1940-1947 (1974)

Inv.nr.:	Omschrijving
1788-2107	

2.13.167 Bunkerarchief

Inv.nr.:	Omschrijving
	Blok- en overzichtskaarten

2.13.210 Ministerie van Defensie: Commissie van Proefneming

Inv.nr.:	Omschrijving
23	Staten houdende opgaven van plaatsen waar mogelijk onontplofte projectielen zijn gevonden, die wel of niet geruimd zijn, 1940.

Tabel 12: Overzicht van geraadpleegde bronnen in het Nationaal Archief Den Haag.

Explosieven Opruimingsdienst Defensie (EODD)

De EOD is eigenaar van twee archieven: het 'Mijnenveldregister' en het archief met de 'Uitvoeringsopdrachten' (UO's), ook betiteld als 'Melding Opdracht Ruimrapportage Afdoening' (MORA), de ruimrapporten. Aangezien er tijdens het onderzoek geen relevante meldingen zijn aangetroffen, is verdere specificatie van het bronnenmateriaal niet noodzakelijk.

Semistatische archiefdiensten (SSA) Ministerie Defensie te Rijswijk

Het SSA beschikt nog over het archief van de Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD). Deze dienst was in de periode 1945-1947 verantwoordelijk voor het opruimen van mijnen en achtergelaten munitie.

Archief Mijn- en Munitieopruimingsdienst (MMOD)

Inv.nr.:	Omschrijving:
Doos 43	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 43 A t/m B
Doos 44	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 44 B t/m E
Doos 45	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 45 E t/m G
Doos 46	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 46 G t/m H
Doos 47	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 47 H t/m K
Doos 48	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 48 K t/m L
Doos 49	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 49 M t/m N
Doos 50	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 50 N t/m O
Doos 51	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 51 P t/m S
Doos 52	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 52 S t/m U
Doos 53	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 53 V t/m W
Doos 54	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 54 W
Doos 55	Ruimingsrapporten correspondentie en plattegronden Gemeenten A t/m Z – doos 55 W t/m Z

Tabel 13: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in het SSA.

Kadaster Zwolle

Via het Kadaster is onderstaand (historisch) kaartmateriaal geraadpleegd. Het gaat bijvoorbeeld om geallieerde stafkaarten en, indien beschikbaar, Defence Overprints, historische topografische kaarten Kadaster. Deze kaarten zijn ook gebruikt bij het onderzoek naar naoorlogse ontwikkelingen (contra-indicaties).

Soort materiaal:
Geallieerde stafkaarten en defence overprints
Historische topografische kaarten Kadaster

Tabel 14: Overzicht van geraadpleegde bronnen via Kadaster Zwolle.

Luchtfotocollecties

De beschikbare relevante luchtfoto's zijn geïnventariseerd en door middel van ArcGIS Pro op de juiste locatie gelegd en bestudeerd. Voor het luchtfoto-onderzoek zijn de volgende collecties beschikbaar: The National Collection of Aerial Photography (NCAP, voormalig The Aerial – Reconnaissance Archives (TARA)) te Edinburgh, Schotland; Wageningen UR te Wageningen; Kadaster Zwolle; Laurier Military History Archive (LMH), Waterloo (Canada); National Archives and Records Administration (NARA), College Park (MD, Verenigde Staten). Met het oog op een nauwkeurige analyse is rekening gehouden met de pijlers dekking en kwaliteit.

Opnamedatum:	Sortienummer:	Beeldnummers:	Opnamehoogte:
24-2-1945	16-1755	4135	26.500
25-3-1945	7-85D	7005	58.000
10-4-1945	4-2236	3081	7.6000
28-8-1945	106G-LIB-285	3402	15.000

Tabel 15: Overzicht van de geraadpleegde en bestudeerde luchtfoto's.

The National Archives (TNA) te Londen, Verenigd Koninkrijk

In The National Archives is onderzoek verricht naar verschillende stukken van de Royal Air Force, War Diaries van grondtroepen en Daily Logs van de geallieerde Second Tactical Air Force.

AIR37 Air Ministry: Allied Expeditionary Air Force, later Supreme Headquarters Allied Expeditionary Force (Air), and 2nd Tactical Air Force: Registered Files and Reports	
Inv.nr.:	Omschrijving:
715	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Sept.- Oct.
716	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Nov.- Dec.
717	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: Jan-Feb
718	2ND TACTICAL AIR FORCE: Daily log: : Mar.- May

Tabel 16: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in The National Archives.

Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg

In het Bundesarchiv-Militärarchiv is de collectie Lagerberichte van de Luftwaffenführungsstab geraadpleegd, die melden bevat over bomafwerpingen op Nederlands grondgebied in de periode 10 mei 1940 tot 10 november 1941.

RL 2-II Generalstab der Lufwaffe/Luftwaffenführungsstab	
Inv.nr.:	Omschrijving:
5.3	Lagemeldungen, Lageberichte
205	Lageberichte Nr.246-Nr.258, 9. Mai 1940 - 21. Mai 1940
206	Lageberichte Nr.259-Nr.264, 22. Mai 1940 - 27. Mai 1940
207	Lageberichte Nr.265-Nr.270, 28. Mai 1940 - 1. Juni 1940
208	Lageberichte Nr.271-Nr.276, 3. Juni 1940 - 7. Juni 1940
209	Lageberichte Nr.277-Nr.282, 9. Juni 1940 - 13. Juni 1940
210	Lageberichte Nr.283-Nr.290, 15. Juni 1940 - 21. Juni 1940
211	Lageberichte Nr.292-Nr.298, 23. Juni 1940 - 29. Juni 1940
211a	1. Juli 1940 - 5. Juli 1940
212	Lageberichte Nr.305-Nr.317, 7. Juli 1940 - 19. Juli 1940
213	Lageberichte Nr.319-Nr.330, 21. Juli 1940 - 1. Aug. 1940
214	Lageberichte Nr.375-Nr.382, 15. Sept. 1940 - 22. Sept. 1940
215	Lageberichte Nr.383-Nr.391, 23. Sept. 1940 - 1. Okt. 1940
216	Lageberichte Nr.393-Nr.403, 3. Okt. 1940 - 13. Okt. 1940
217	Lageberichte Nr.404-Nr.414, 14. Okt. 1940 - 24. Okt. 1940

218	Lageberichte Nr.415-Nr.425, 25. Okt. 1940 - 4. Nov. 1940
219	Lageberichte Nr.426-Nr.434, 5. Nov. 1940 - 13. Nov. 1940
220	Luftlageberichte Nr.435-Nr.440, 14. Nov. 1940 - 19. Nov. 1940
221	Luftlageberichte Nr.441-Nr.447, 20. Nov. 1940 - 26. Nov. 1940
222	Luftlageberichte Nr.448-Nr.454, 27. Nov. 1940 - 3. Dez. 1940
223	Luftlageberichte Nr.455-Nr.463, 4. Dez. 1940 - 12. Dez. 1940
224	Luftlageberichte Nr.464-Nr.471, 13. Dez. 1940 - 21. Dez. 1940
225	Luftlageberichte Nr.472-Nr.479, 22. Dez. 1940 - 31. Dez. 1940
226	Luftlageberichte Nr.480-Nr.488, 1. Jan. 1941 - 9. Jan. 1941
227	Luftlageberichte Nr.489-Nr.497, 10. Jan. 1941 - 18. Jan. 1941
228	Luftlageberichte Nr.498-Nr.510, 19. Jan. 1941 - 31. Jan. 1941
229	Luftlageberichte Nr.511-Nr.519, 1. Feb. 1941 - 9. Feb. 1941
230	Luftlageberichte Nr.520-Nr.528, 10. Feb. 1941 - 18. Feb. 1941
231	Luftlageberichte Nr.529-Nr.538, 19. Feb. 1941 - 28. Feb. 1941
232	Luftlageberichte Nr.539-Nr.546, 1. März 1941 - 8. März 1941
233	Luftlageberichte Nr.547-Nr.554, 9. März 1941 - 16. März 1941
234	Luftlageberichte Nr.555-Nr.559, 17. März 1941 - 21 März 1941
235	Luftlageberichte Nr.560-Nr.562, 22. März 1941 - 24. März 1941
236	Luftlageberichte Nr.563-Nr.569, 25. März 1941 - 31. März 1941
237	Luftlageberichte Nr.570-Nr.575, 1. Apr. 1941 - 6. Apr. 1941
238	Luftlageberichte Nr. 577-Nr. 583, 8. Apr 1941 - 14. Apr. 1941
239	Luftlageberichte Nr.584-Nr.591, 15. Apr. 1941 - 22 Apr. 1941
240	Luftlageberichte Nr.592 - Nr.599, 23. Apr. 1941 - 30. Apr. 1941
241	Luftlageberichte Nr.600 - Nr.605, 1. Mai 1941 - 6. Mai 1941
242	Luftlageberichte Nr.606 - Nr.613, 7. Mai 1941 - 14. Mai 1941
243	Luftlageberichte Nr.614 - Nr.625, 15. Mai 1941 - 26. Mai 1941
244	Luftlageberichte Nr.626 - Nr.637, 27. Mai 1941 - 7.Juni 1941
245	Luftlageberichte Nr.638 - Nr.645, 8. Juni 1941 - 15. Juni 1941
246	Luftlageberichte Nr.646 - Nr.655, 16. Juni 1941 - 25. Juni 1941
247	Luftlageberichte Nr.656 - Nr.660, 26. Juni 1941 - 30. Juni 1941
248	Luftlageberichte Nr.661 - Nr.666, 1. Juli 1941 - 6. Juli 1941
249	Luftlageberichte Nr.667 - Nr.672, 7. Juli 1941 - 12. Juli 1941
250	Luftlageberichte Nr.673 - Nr.678, 13. Juli 1941 - 18. Juli 1941
251	Luftlageberichte Nr.679 - Nr.684, 19. Juli 1941 - 24. Juli 1941
252	Luftlageberichte Nr.685 - Nr.691, 25. Juli 1941 - 31. Juli 1941
253	Luftlageberichte Nr.692 - Nr.700, 1. Aug. 1941 - 9. Aug. 1941
254	Luftlageberichte Nr.701 - Nr.707, 10.Aug. 1941 - 16. Aug. 1941
255	Luftlageberichte Nr. 708 - Nr.713, 17. Aug. 1941 - 22. Aug. 1941
256	Luftlageberichte Nr.714 - Nr.719, 23. Aug. 1941 - 28. Aug. 1941
257	Luftlageberichte Nr.720 - Nr.725, 29. Aug. 1941 - 3.Sept. 1941
258	Luftlageberichte Nr.726 - Nr.730, 4. Sept. 1941 - 8.Sept. 1941
259	Luftlageberichte Nr.731 - Nr.736, 9. Sept. 1941 - 14. Sept. 1941
260	Luftlageberichte Nr.737 - Nr.742, 15. Sept. 1941 - 20. Sept. 1941
261	Luftlageberichte Nr. 743 - Nr.748, 21. Sept. 1941 - 26. Sept. 1941
262	Luftlageberichte Nr.749 - Nr.754, 27. Sept. 1941 - 2. Okt. 1941
263	Luftlageberichte Nr.755 - Nr.760, 3. Okt. 1941 - 9. Okt. 1941
264	Luftlageberichte Nr.761 - Nr.765, 10.Okt. 1941 - 14. Okt. 1941
265	Luftlageberichte Nr.766 - Nr.769, 15. Okt. 1941 - 18. Okt. 1941
266	Luftlageberichte Nr.770 - Nr.774, 19. Okt. 1941 - 23. Okt. 1941
267	Luftlageberichte Nr.775 - Nr.778, 24. Okt. 1941 - 28. Okt. 1941
268	Luftlageberichte Nr.779 - Nr.785, 28. OKt. 1941 - 3. Nov. 1941
269	Luftlageberichte Nr.786 - Nr.791, 4. Nov. 1941 - 9. Nov. 1941

Tabel 17: Overzicht van de geraadpleegde bronnen in Bundesarchiv-Militärarchiv te Freiburg.

National Archives and Record Administration II (NARA II at College Park (VS))

Dit archief is niet geraadpleegd, omdat uit literatuur- en/of archiefonderzoek niet is gebleken dat het onderzoeksgebied is getroffen door luchtaanvallen uitgevoerd door de United States Army Air Forces (USAAF).

Library and Archives Canada (LAC), Ottawa, Canada

Omdat uit het overige bronnenmateriaal is gebleken dat Canadese landmachtseenheden betrokken waren bij de oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied, zijn in LAC relevante War Diaries van de betreffende eenheden geraadpleegd. Dit onderzoek is gericht op het vergaren van informatie ten aanzien van getroffen locaties, aantallen en kalibers ingezette geschutmunitie.

RG24-C-3 War Diaries	
Inv.nr.	Omschrijving:
15234	The Royal Winnipeg Rifles, Non-Permanent Active Militia, 1944/09-1945/11
15042	The Canadian Scottish Regiment, 1945/04-1954/06
14133	Headquarters, 7th Canadian Infantry Brigade, 1945/03-1945/10
14042	Headquarters, 1st Armoured Brigade, 1945/04-1945/05

Tabel 18: Overzicht van geraadpleegde bronnen in Library and Archives Canada (LAC).

Websites

In onderstaande online bronnen is gezocht naar indicaties en contra-indicaties.

Geraadpleegde websites	
<i>Verplicht:</i>	
Titel:	URL:
SGLO Crash Database	https://verliesregister.studiegroepvluchtoorlog.nl/ahome/lossregister/
Vergeltungswaffen.nl – V1- en V2-wapens in Nederland	https://vergeltungswaffen.nl/
Delpher	https://www.delpher.nl/
<i>Optioneel/aanvullend:</i>	
Beeldbank	https://beeldbankwo2.nl/nl/
Heemkundekringen	https://www.historischeverenigingwijhe.nl/
	https://mijnstadmijndorp.nl/
	https://www.olstererfgoed.nl/
De Stentor	https://www.destentor.nl/
Project '44	https://www.project44.com/

Tabel 19: Overzicht van geraadpleegde websites.

7.3 Bijlage 3: Wet- en regelgeving

In deze bijlage is de belangrijkste vigerende wet- en regelgeving beschreven die betrekking heeft op (het opsporen van) ontplofbare oorlogsresten. Hierbij wordt opgemerkt dat de wet- en regelgeving aan verandering onderhevig is. De belangrijkste (specifieke) regelgeving rondom (het opsporen van) ontplofbare oorlogsresten volgt uit de Gemeentewet, het Arbobesluit en de Regeling Rijksfinanciering. Voor een volledige beschrijving van de vigerende inhoud van de genoemde wet- en regelgeving wordt verwezen naar www.wetten.nl.

Gemeentewet

De zorg voor Openbare Orde en Veiligheid (OOV) is één van de meest kenmerkende taken van de overheid. Het gaat hierbij onder meer om de uitvoering van de politie-, brandweer- en rampenbestrijdingstaken. De burgemeester is in zijn gemeente verantwoordelijk voor de Openbare Orde en Veiligheid. Dat is bepaald in de Gemeentewet. Daarin staat onder meer dat de burgemeester belast is met de handhaving van de Openbare Orde en dat hij het opperbevel heeft bij brand en bij ongevallen waar de brandweer een taak heeft.

Op basis van artikel 160 van de Gemeentewet ligt de beslissingsbevoegdheid om al dan niet tot het opsporen en ruimen van ontplofbare oorlogsresten over te gaan bij de burgemeester. Op basis van de artikelen 172, 175 en 176 van de Gemeentewet kan de burgemeester voor het handhaven van de Openbare Orde of voor het beperken van eventueel gevaar bevelen of algemeen verbindende voorschriften opstellen voor de locatie waar naar ontplofbare oorlogsresten wordt gezocht of een ruiming wordt uitgevoerd. Met name indien een ruiming in (de nabijheid van) een woonwijk plaatsvindt, kan het noodzakelijk zijn ingrijpende maatregelen te treffen, die mogelijk ingrijpen in de persoonlijke vrijheid en het eigendomsrecht of huisrecht van de betrokken bewoners. Zo zullen bewoners mogelijk hun huizen moeten verlaten, winkeliers hun bedrijven moeten sluiten of voertuigen versleept moeten worden. De gemeente kan de hiervoor benodigde bevoegdheden regelen in een noodverordening op basis van artikel 175 en 176 van de Gemeentewet. Een noodverordening stelt de gemeente in staat om de bewoners te verplichten mee te werken aan de benodigde maatregelen. Ook wanneer er geen noodverordening bestaat, kan de burgemeester op basis van artikel 175 van de Gemeentewet in noodgevallen bijzondere maatregelen nemen.

Arbowet

In de Arbowet (arbeidsomstandighedenwet) is de arbeidsveiligheid vastgelegd en de verantwoordelijkheid van opdrachtgevers en opdrachtnemers. Het is een kaderwet, waarin algemene bepalingen staan die gelden voor alle plekken waar arbeid wordt verricht. Concrete regelgeving is verder uitgewerkt in het Arbobesluit en de Arboregeling. De arbeidsinspectie is het bevoegd gezag om toe te zien op de naleving van het Arbobesluit en -regeling. Hieronder worden de artikelen vermeld die direct verband houden met ontplofbare oorlogsresten.

Arbobesluit

In het Arbobesluit staat de belangrijkste specifieke regelgeving vermeld voor bedrijven die actief zijn met het opsporen van ontplofbare oorlogsresten of hiermee te maken hebben in verband met grondroerende werkzaamheden.

[Artikel 4.10 - Ontploffbare oorlogsresten \(laatste wijziging: Staatsblad 2020, nummer 440, in werking getreden per 01-01-2021\).](#)

In alle gevallen waarin gevaar voor de veiligheid of gezondheid van werknemers kan bestaan door de mogelijke aanwezigheid van ontplofbare oorlogsresten, wordt, alvorens werkzaamheden worden aangevangen, hiernaar een oriënterend onderzoek ingesteld. Indien nodig wordt tevens nader onderzoek uitgevoerd. Wanneer opsporing van ontplofbare oorlogsresten nodig is, dient dit uitgevoerd te worden door bedrijven die in het bezit zijn van een certificaat opsporen ontplofbare oorlogsresten en door de daarvoor gekwalificeerde personen.

Arboregeling

In de Arboregeling zijn concrete voorschriften opgenomen om de veiligheid en gezondheid van en rondom het opsporingsproces te waarborgen. De volgende artikelen zijn hiervoor van toepassing.

- Artikel 4.16 - Registratie of herregistratie van personen die werken met explosieve stoffen. Personen die werken met of nabij ontplofbare oorlogsresten, dienen gecertificeerd te zijn.
- Artikel 4.17f - Afgifte certificaat opsporen van ontplofbare oorlogsresten. (Wijziging per 1-1-2021). Een certificaat voor het opsporen van ontplofbare oorlogsresten als bedoeld in artikel 4.10, vijfde lid, van het besluit, wordt door de certificerende instelling afgegeven indien de aanvrager voldoet aan de

eisen zoals vastgelegd in het certificatieschema voor het opsporen van ontploffbare oorlogsresten (CS-000).

Certificatieschema Opsporing Ontploffbare Oorlogsresten (CS-000)

Hierin zijn onder andere richtlijnen, proceseisen en deskundigheidseisen opgenomen op het gebied van opsporing naar ontploffbare oorlogsresten. Het CS-000 is sinds 1 januari 2021 de opvolger van het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) en is wettelijk verankerd in de Arbowet.

Om het maatschappelijk belang – veiligheid en gezondheid van en rondom de arbeid – te waarborgen, is door de overheid gekozen voor een wettelijk verplichte certificatieregeling voor de borging van de kwaliteit/veiligheid van het opsporen van conventionele explosieven.

Rijksfinanciering

Met ingang van 1 januari 2021 is de zogenaamde “Bommenregeling” aangepast. Vanaf 2021 kunnen alle gemeenten in geval van opsporing en ruiming van explosieven een bijdrage van 68% in de kosten ontvangen door het indienen van een raadsbesluit. Vanaf 2021 is de mogelijkheid voor het ontvangen van een suppletie-uitkering beperkt tot de werkelijk gemaakte kosten. Vanaf 2021 dienen verzoeken om een bijdrage voor 1 april 2022 te worden ingediend.

Om in aanmerking te komen voor een bijdrage voor 2022 dient de gemeente een raadsbesluit in, waarin de gemaakte kosten voor het opsporen en ruimen van explosieven zijn opgenomen. Er hoeft geen verdere onderbouwing overlegd te worden. Projectplannen of studies naar risico's e.d. worden niet in behandeling genomen. BTW komt, net als onder het voormalige Bijdragebesluit, niet voor compensatie in aanmerking. In de opgave van de gemaakte kosten dient daarom duidelijk te worden opgenomen dat de bedragen exclusief BTW zijn. Het ministerie ontvangt raadsbesluiten bij voorkeur per e-mail via regelingen@minbzk.nl. Per post aanvragen is ook mogelijk. De stukken dienen in dit geval te worden verzonden aan:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
t.a.v. FEZ/FAR/Regelingen
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

Overige relevante regelgeving

Naast bovengenoemde wet- en regelgeving kunnen op verschillende deelaspecten andere regelingen van toepassing zijn. Onderstaand worden de belangrijkste benoemd:

- Wet Wapens en Munitie: het is ingevolge de Wet wapens en munitie verboden wapens en munitie voorhanden te hebben, te dragen en te vervoeren. Opsporingsbedrijven die gecertificeerd zijn voor deelgebied A dienen te beschikken over een ontheffing krachtens artikel 4 van deze wet.
- Wet veiligheidsregio's en de Aanpassingswet veiligheidsregio's.
- Wet milieubeheer.
- Wet op de archeologische Monumentenzorg.
- Wet vervoer gevaarlijke stoffen.
- Circulaire Opslag ontploffbare stoffen

Voor de omgang met stoffelijke resten gelden de volgende wettelijke kaders:

- Verdragen van Geneve, artikel 4 van 1929 en artikel 17 van 1949: het bergen van stoffelijke resten uit de oorlog is een taak van de Bergings- en Identificatie Dienst van de Koninklijke Landmacht (BIDKL: vaak aangeduid als de 'Gravendienst')
- Wet op de Lijkbezorging, artikel 21: de burgemeester is verantwoordelijk voor lijkbezorging van onbekende personen. De burgemeester/politie roept assistentie van de BIDKL in.
- Burgerlijk Wetboek, boek 5, artikel 5, lid 1: bij het stuiten op een veldgraf, is het verplicht om met behoeve van spoed aangifte te doen van de vondst bij de plaatselijke overheid (politie/gemeente) en eveneens de zaak in bewaring te geven aan de politie/gemeente die dit vordert. De politie/gemeente roept de BIDKL ter plaatse.
- Wet Wapens en munitie artikel 2 en 3: in verband met eventueel aanwezige vuurwapens, of munitie, of onderdelen, of hulpstukken daarvan kan ook de Wet wapens en munitie van toepassing zijn op de vondst van een veldgraf.

- Circulaire Vliegtuigberging: Staatscourant 2016 Nr. 54987 (Tot 2013 was dit de Ministeriële publicatie 40-45): bij vliegtuigbergingen geldt: 'Om de zorgvuldigheid van een berging te waarborgen en invulling te geven aan de Verdragen van Genève, en relevante overeenkomsten met de Verenigde Staten, het Gemenebest en Duitsland inzake de overdracht van stoffelijke resten, is de berging en identificatie van stoffelijke resten uit WO II bij uitsluiting voorbehouden aan de BIDKL'.

7.4 Bijlage 4: Chronologisch overzicht van achterhaalde indicaties en hun relevantie

Datum:	Literatuur en online bronnen:	Gemeentelijke, provinciale en nationale archieven:	Internationale archieven:	Herleidbaarheid & relevantie onderzoeksgebied:
30 januari 1944		Historisch Centrum Overijssel – Gemeente Olst “(...) Op de aangeduide plek in de buurtschap Middel, gemeente Olst, waarheen ik mij begeven had, bleek een M.E.109 jachtvliegtuig een noodlanding gemaakt te hebben, waardoor het toestel licht beschadigd werd en de Deutsche bestuurder ongedeerd bleef.” ⁶		Niet relevant voor het onderzoeksgebied.
29 april 1944		Gemeente Olst Brandweer rapporten Op 29 april 1945, te omstreeks 10.25 uur werd per telefoon gemeld dat er een brand was uitgebroken in een boerderij op een afstand van ongeveer 4,5 Km. (Hengforden E.60) Uit de kom van het dorp Olst ontstaan door het afwerpen van brand- en brisantbommen. De operwachter constateerde dat in de omgeving van de bedoelde boerderij verschillende brandbommen werden uitgeworpen alsmede drie brisantbommen. Er zijn reeds 38 niet ontbrande bommen gevonden. (...) Terwijl er naar schatting totaal ongeveer 125 brandbommen zouden zijn afgeworpen. ⁷ Opgave luchtaanvallen		Het betreffende adres genoemd in deze indicatie bevindt zich niet in directe nabijheid van het onderzoeksgebied en om deze reden is deze indicatie als niet relevant beoordeeld.

⁶ Historisch Centrum Overijssel, Toegang 1435.2 Gemeente Olst, Meldingen gewichtige gebeurtenissen

⁷ Collectie Overijssel, Gemeente Olst 2698 Statistieken-Rapporten Brandweer, 1941-1976.

		Tengevolge van Oorlogshandelingen (Brisant- en brandbommen) in Hengforden is ernstige schade aangericht. Er zijn geen slachtoffers te berteuren. Er ontstond brand in de boerderij van Noordkamp die geheel afbrandde. Om 12.00 uur geblust. ⁸		
20 december 1944		Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH) "M.-Bericht 57.- 20-12-1944: Ten Noorden van Olst, bij de Nul, tegenover de steenfabriek Fortmond, Stafkaart 27, coördinaten 6150/22.00, worden 2 bruggen over de IJssel aangelegd. - Eén voor hoogwaterstand en één voor normaal peil. -" ⁹		Niet relevant voor het onderzoeksgebied.
23 december 1944			National Archives Kew <i>Spitfires 2x 24 ENSCHEDÉ-MUNSTER-HAMM. 16 x 250 on Road/Rail crossing at E.9247. N.R.O. N.M.S. AMERSFOORT-ZWOLLE area. Strikes seen on Loco and Wagon at Z.9017¹⁰</i>	<i>De geel gemarkeerde kaartvierkanten zijn de kaartvierkanten die in de omgeving van het onderzoeksgebied liggen.</i> Niet binnen het relevante kaartvierkant.
25 december 1944			National Archives Kew <i>Typhoons 3 x24 Rail Interdiction. 16 x 500 on loco and 25 TRG E.7879. 3 hits and 10 TRG destroyed. Line probably cut. 8 x 500 on line Z.5208, all near misses. 8 x 500 on line Z.7525, 1 poss hit. Strafed loco</i>	Niet binnen het relevante kaartvierkant.

⁸ Collectie Overijssel, 9245 Opgave Betreffende Luchtaanvallen Overijsselse Gemeenten

⁹ Nederlands Instituut voor Militaire Historie (NIMH), Inlichtingen binnenlandse strijdkrachten: Duitse eenheden en stellingen (JA, E, NE, GB series), inv.nr. 575, doc.nr. 304.

¹⁰ The National Archives, 2nd Tactical Air Force: Daily log: Nov-Dec, AIR37/716.

			and 5 TRG at D.9985, strikes on loco, train stopped. 10 x 500, 2 hits on embankment Z.8916. ¹¹	
26 december 1944			National Archives Kew Typhoons 3 x 27 RAIL INTERDICTION. 12 x 500 on rly/stream bridge E.270882, at least one hit cut line E. of bridge, one N/M on embankment. 2 MET damaged E.0585. 8 x 1000 on line Z.920250, line possibly damaged. 6 x 500 on line Z.895172 , line at this point not repaired from previous attack. F/Lt. Turner N.Y.R. (Flak). 16 x 500 on bridge E.9996 and on rly line A.0095, 1 hit at latter point. ¹²	Niet binnen het relevante kaartvierkant.
24 februari 1945			National Archives Kew Spitfires 6 x 72 Rail Interdiction 12 x 500 and 11 x 250. Cuts at E.4686 and E.5799. Barges at V.0327. 12 x 500 and 6 x 250. Cuts at Z.8917 and A.0798. ¹³	Niet binnen het relevante kaartvierkant.
22 februari 1945	Luchtfoto, sortie 16-1755 foto 4135 Op deze luchtfoto is een stelling waargenomen buiten het onderzoeksgebied. Op grotere afstand zijn diverse waarnemingen gedaan die niet relevant zijn voor het onderzoeksgebied. Zo zijn er bij het spoor kraters zichtbaar en liggen er loopgraven, schuttersputten, mangaten en een tankgracht in de omgeving.			
23 maart 1945			National Archives Kew Spitfires 1 x 8	Niet binnen het relevante kaartvierkant.

¹¹ The National Archives, 2nd Tactical Air Force: Daily log: Nov-Dec, AIR37/716.

¹² The National Archives, 2nd Tactical Air Force: Daily log: Nov-Dec, AIR37/716.

¹³ The National Archives, 2nd Tactical Air Force: Daily log: Jan-Feb, AIR37/717.

				<p><i>Rail Interdiction.</i> 8 x 500 dropped. 2 cuts line Z.9846. 2 hits embankment Z.9017, line believed cut. 'Crossbow' time 1245 hrs.¹⁴</p>	
25 maart 1945	<p><i>Luchtfoto, sortie 7-85D foto 7005</i> Deze luchtfoto is van mindere kwaliteit. Er zijn geen verstoringen zichtbaar in of nabij het onderzoeksgebied. Andere eerder waargenomen indicaties zijn nog zichtbaar, zoals de kraters bij het spoor, loopgraven en de tankgracht.</p>				
10 april 1945	<p>Hilferink "Op dinsdag 10 april 1945 wist een Canadese verkenningseenheid door te dringen tot in de Hoogstraat-Jan Hooglandstraat in Olst. Ze trok zich echter snel terug omdat er overal in het dorp nog Duitsers waren. De volgende dag kwamen de Canadezen weer terug."¹⁵</p>				10 april bevonden zich nog Duitsers in Olst.
10 april 1945	<p><i>Luchtfoto, sortie 4-2236 foto 3081</i> Op deze foto zijn eerder waargenomen indicaties duidelijk zichtbaar. In of nabij het onderzoeksgebied zijn geen bijzonderheden waargenomen.</p>				
11 april 1945	<p>Hilferink "De bevrijding van de gemeente Olst kwam op woensdag 11 april 1945 goed op gang. (...) Zij [de Canadezen] moesten zich echter meteen weer terugtrekken vanwege hevige beschietingen vanuit Duitse stellingen aan de overkant van de IJssel."¹⁶</p> <p>Korten Een Duitser die zich achter de struiken in de tuin van het doktershuis in de Aalder Geertsstraat had verscholen, vuurde een pantservuist af op een geallieerd voertuig. De pantservuist</p>				<p>Er vonden in de omgeving beschietingen plaats vanaf Duitse stellingen aan de overkant van de IJssel. Niet herleidbaar naar het onderzoeksgebied.</p> <p>Gevechtswagens waren doorgestoren naar Boskamp. Vanaf hier ondernamen ze verkenningssacties naar Olst, waar zich verschillende Duitse weerstandsnesten bevonden. Er wordt niet gesproken over gevechten in Boskamp.</p>

¹⁴

¹⁵ Hilferink, J.D., *Geschiedenis van Olst* (Olst 2009), 180.

¹⁶ Hilferink, *Geschiedenis van Olst*, 187.

	<p>miste doel en trof een huis. Tevens melding dat enkele gevechtswagens naar Boskamp waren doorgestoten. De hoofdmacht bleef gelegerd langs de weg van Eikelhof tot aan de Molenveg. Met die weg als basis trokken ze op naar de Kletterstraat tot aan de dijk en trokken zo een ring om Olst heen. Enkele gevechtswagens ondernamen af en toe vanaf Boskamp een verkenningstocht naar Olst. De Duitsers hadden hier verschillende weerstandsnesten.¹⁷</p>			
<p>12 / 12 op 13 april 1945</p>	<p>Korten Het front lag tussen Boskamp en Olst.¹⁸</p> <p>Hilferink The Canadian Scottish Regiment bevrijdt het dorpje Boskamp.¹⁹</p> <p>De Stentor Olst. De manschappen van de Canadian Scottish van de zevende Canadese Infanterie Brigade onder leiding van luitenant-kolonel L.S. Henderson rukken vanuit Wesepe op naar Olst. Bij de Boskamp staan ze op 12 april al tegenover de Duitsers, maar het mondt niet uit in een vuurgevecht. In de nacht</p>	<p>Historisch Centrum Overijssel Verslag van de bevrijding van Olst en de Boskamp op 13 april 1945. – “B” Coy 1st bn Canadian Scottish Regt (AP) <i>‘Our greatest assistance from the Dutch Interior Forces was on 13 April/45 when we attacked Olst, arriving in Bosch camp on the night of 12/13 april I contacted the officer in charge of the local Dutch Interior Forces (..) who supplied me with guides to lead patrols into the village (...) on this patrol we suffered several casualties, including two men killed of the Dutch Interior Forces.’</i>²²</p>	<p>Canadian Scottish Regiment <i>Total strength: Officers, 38 Other Ranks, 834.</i></p> <p><i>Weather: Clear and mild.</i></p> <p><i>0630 The Bn moved north by TCVs and Unit transport. The move was uneventful as it was a straight take-over from the 9th Cdn Inf Bde.</i></p> <p><i>0930 The Bn occupied a large area disposed as follows: CP 92601345, A 939141,</i></p> <p><i>Place: 92601345 WIJHE Holland 1/25000 Sheet 3602</i></p>	<p>The Canadian Scottish Regiment bevrijdt Boskamp (en het onderzoeksgebied). Bij de Boskamp staan ze tegenover de Duitsers, maar het mondt niet uit in een vuurgevecht.</p> <p>In de nacht vindt echter een confrontatie plaats bij de Koekoeksbrug (later de Immerzeel brug) als een Canadese nachtpatrouille hier op een Duitse blokkade stuit en beschoten wordt.</p> <p>Er zijn geen indicaties dat het onderzoeksgebied betrokken is geweest bij oorlogshandelingen.</p>

¹⁷ Korten, A., *Olst 1940- 1945. Geschiedenis van de gemeente Olst gedurende de oorlog 1940-1945* p.49

¹⁸ Korten, A., *Olst 1940- 1945. Geschiedenis van de gemeente Olst gedurende de oorlog 1940-1945* p.40

¹⁹ Overijssel viert vrijheid, <https://www.overijsselviertvrijheid.nl/oorlogsfotos/151> (geraadpleegd 3-2023).

²² *Historisch centrum Overijssel 1602 Collectie Overijsselse Documentatie WO II en Nederlandsch Indië. Inv nr. 639 Stukken betreffende de bevrijding van Olst, verzameld door Ries van Arkel (destijds BS lid in Olst) , 1945 - 1990.*

	<p>van 12 op 13 april komt Leendert Immerzeel om het leven als hij als lid van de 'Knokploeg Olst' assistentie verleent aan een Canadese nachtpatrouille. Hij wordt samen met een Canadese soldaat gedood door Duitse kogels, nabij de Koekoeksbrug (die later zijn naam zal dragen) waar de Duitsers de weg hebben geblokkeerd. Later die 13e april wordt Olst ingenomen, in de loop van de middag volgt ook Den Nul.²⁰</p> <p>Vos <i>"Net als in andere plaatsen konden de Canadezen rekenen op betrouwbare informanten uit de illegaliteit. Een vijftigtal Olstenaren kon bogen op een langdurig en ook onverschrokken rol in de verzetsbeweging. Uit die kring van getrouwen meldden zich enkelen bij de Canadese gevechtsleiding, nadat deze kwartier gemaakt had op de Boskamp. (...) Ook de tweede Olster gids, Leendert Immerzeel, zou niet levend terugkeren. De verkenningsseenheid waartoe hij hoorde, stuitte bij de Koekoeksbrug op een Duitse wachtpost, die onmiddellijk het vuur opende. Immerzeel en een Canadees werden dodelijk getroffen."</i></p>		<p><i>0930 The Bn occupied a large area disposed as follows: CP 92601345, A 939141, B 958159 (RAALTE Sheet), C Coy 890141, D Coy 914153 (WIJHE Sheet). The Carrier PI patrolled along the main roads south ofm OLST and they contacted the enemy just southeast of the town; however, no shots were fired.</i></p> <p><i>The enemy proved to be definitely in strength on the western side of the river IJSSEL and it was reported by civilians that they intended to reinforce the town of OLST at night. It became apparent that the enemy were pulling north as they didn't appear to try to hold this part in great force. A and B Coys prepared to take up new positions during the night.</i></p> <p>Casualties: Other Ranks: Wounded, 2.</p> <p>7th Canadian Infantry Brigade (...) <i>In the early afternoon the 1 C Scot R carriers reported contacting the enemy at 896167 immediately SOUTH of the town of OLST. Indications were that the town was held. Enemy fire was not heavy - only sporadic - but it was enough to slow down the 1 C Scot R progress. (...)</i></p>	
--	---	--	--	--

²⁰ De Stentor via <https://www.destentor.nl/overig/wijhe-in-diepe-rouw-na-vreugde-om-capitulatie~a3607ba1/> (geraadpleegd 29-3-2023)

	<i>fen. Zijn naam zou later verbonden worden aan de brug waarbij hij het leven liet.</i> ²¹			
13 april 1945	<p>Roest “In de ochtend van 13 april trokken de Canadian Scottish onder luitenant-kolonel L.S. Henderson Olst binnen. Na enkele kleine gevechten met verspreid opererende Duitse soldaten was om twaalf uur het dorp bevrijd.”²³</p> <p>“Langs de IJssel waren veel loopgraven en kleine bunkers aangelegd. (...) De Canadese tanks en infanterie wisten deze verzetshaarden snel te elimineren.”²⁴</p> <p>Hilferink “Olst was dan wel bevrijd, maar het was er nog erg gevaarlijk. Het dorp lag onder granaatvuur vanuit Welsum waar de Duitsers zich probeerden te handhaven tegen de vanuit het oosten en het zuiden oprukkende Canadese.”</p> <p>“Olst heeft betrekkelijk weinig materiële schade geleden door het oorlogsgeweld.”²⁵</p>		<p>Canadian Scottish Regiment <i>0100 B Coy moved to BOSCHKAMP (sq 9016) to join a forward platoon of D Coy. A Coy's new position was 90141178. The Coys and the Scout Platoon patrolled the areas north and west of our positions and the enemy were presumably holding this area in considerable strength. C Coy and the Mortar PI who were holding the area in sq 8914 were heavily shelled from the western side of the river IJSEL.</i> (...)</p> <p><i>0600 B Coy started the attack on OLST: within half an hour they had crossed the railroad tracks east of OLST, taken out 2 MG positions and were being held up by snipers. B Coy reported mines at 898166 so the Pioneers were sent to lift these mines to enable Carriers to get into town. While lifting these mines, Sgt. Linton, W.W.D., Pioneer Sgt, and two members of the Pioneer PI were wounded. Before the roads were clear a flame-thrower went into OLST by way of back gardens and alleys and took out a pill-box, one of the main defences. As</i></p>	<p>Er vonden enkele kleine gevechten plaats bij de bevrijding van Olst. Om twaalf uur was het dorp bevrijd. Het dorp lag echter nog onder granaatvuur vanuit Welsum. Wel wordt gemeld dat Olst betrekkelijk weinig materiële schade heeft opgelopen.</p> <p>‘B Coy’ trekt naar Boskamp om zich bij ‘D Coy’ te voegen. De command post overnacht in Boskamp (kaartvierkant 905163) op zo’n 150-200 meter afstand van het onderzoeksgebied.</p> <p>Er worden geen meldingen gemaakt van gevechten in de verslagen van geallieerden.</p>

²¹ Vos, K.H., *Klakkende laarzen aan de IJssel*. (Nieuwegein, 1995) 126

²³ Roest, H. *Overijssel bevrijd* (Ljubljana 1994) 151-152.

²⁴ Roest, H. *Overijssel bevrijd* 154

²⁵ Hilferink, ‘*Geschiedenis van Olst*’, 182-183.

			<p><i>well as taking over a score of prisoners, B Coy reported having made "good Germans" out of many more.</i></p> <p><i>1325 B Coy reported having set up their HQ in the centre of OLST with their PIs in defence of the town. The Carrier PI had reced west to the river and north to WIJHE and reported the area clear of enemy.</i></p> <p><i>Place: 905163</i></p> <p><i>1610 Command Post moved into BOSCHKAMP at 905163 and set up for the night. Soon after, D Coy was called upon to go to the area NUL, sq 8919, to secure the eastern side of the river IJSSEL at that point.</i></p>	
14 april 1945			<p>1st Canadian Armoured Car Regiment (Royal Canadian Dragoons) (...) <i>The Sqn HQ was set up at BOSCHKAMP MR 905163. (...)</i></p>	<p>Er is een squadron headquarters op dezelfde locatie die vorige dag werd gemeld, kaartvierkant 905163, op zo'n 150-200 meter afstand van het onderzoeksgebied. Er worden geen gevechten gemeld.</p>
28 augustus 1945	<p><i>Luchtfoto, sortie 106G-LIB-285 foto 3402</i> Op deze luchtfoto zijn geen bijzonderheden in of nabij het onderzoeksgebied waargenomen.</p>			

Tabel 20: Chronologisch overzicht oorlogshandelingen/indicaties met verwijzingen naar (de omgeving van) het onderzoeksgebied.

WAR DIARY
OR
~~INTELLIGENCE SUMMARY~~
(Erase heading not required)

Original, duplicate forwarded to O. 1/8 2nd

Instructions regarding preparation of War Diaries (which will be kept from first day of mobilization, creation or embodiment), are contained in F.S. Regs. Vol. 1

Title pages will be prepared.

Page 9

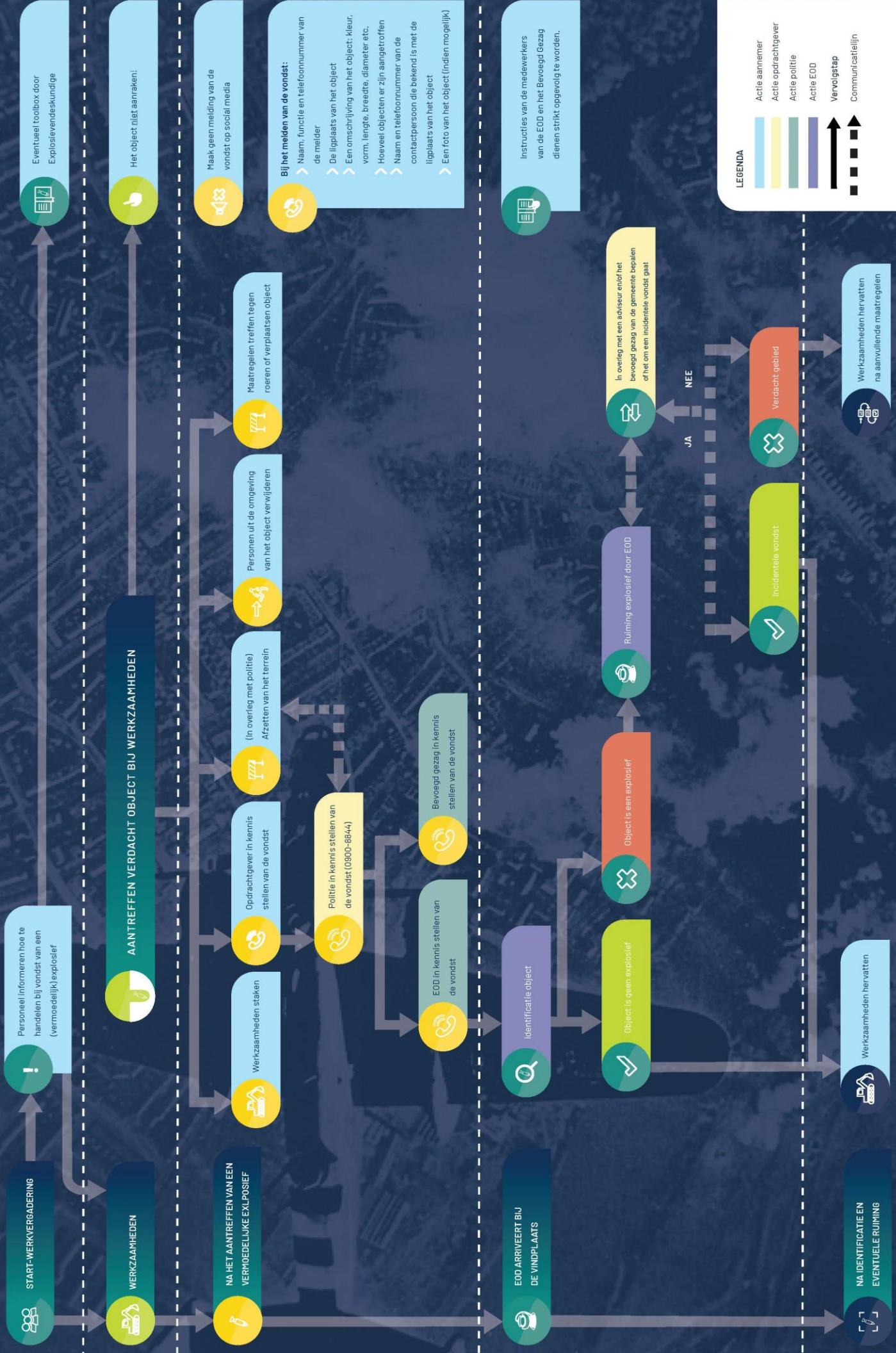
1 C Scot R (AF)

Place	Date	Hour	Summary of Events and Information
92601345 WIJHE Holland 1/25000 Sheet 3602	April 12 1945	0930	(cont'd) The Bn occupied a large area disposed as follows: CP 92601345, A 939141, B 958159 (RAALTE Sheet), C Coy 890141, D Coy 914153 (WIJHE Sheet). The Carrier Pl patrolled along the main roads south of OLST and they contacted the enemy just southeast of the town; however, no shots were fired. The enemy proved to be definitely in strength on the western side of the River IJSSSEL and it was reported by civilians that they intended to reinforce the town of OLST at night. It became apparent that the enemy were pulling north as they didn't appear to try to hold this part in great force. A and B Coys prepared to take up new positions during the night. Casualties: Other Ranks: Wounded, 2.
92601345	April 13 1945		Total strength: Officers, 38 Other Ranks, 834. Weather: Clear and mild.
		0100	B Coy moved to BOSCHKAMP (sq 9016) to join a forward platoon of D Coy. A Coy's new position was 90141178. The Coys and the Scout Platoon patrolled the areas north and west of our positions and the enemy were presumably holding this area in considerable strength. C Coy and the Mortar Pl who were holding the area in sq 8914 were heavily shelled from the western side of the River IJSSSEL. A Coy moved to consolidate in the Cement Works at 892118 (6PsW and no casualties).
		0615	B Coy started the attack on OLST: within half an hour they had crossed the railroad tracks east of OLST, taken out 2 MG positions and were being held up by snipers.
		0600	B Coy reported mines at 898166 so the Pioneers were sent to lift these mines to enable Carriers to get into town. While lifting these mines, Sgt. Linton, W.W.D. Pioneer Sgt, and two members of the Pioneer Pl were wounded. Before the roads were clear a flame-thrower went into OLST by way of back gardens and alleys and took out a pill-box, one of the main defences. As well as taking over a score of prisoners, B Coy reported having made "good Germans" out of many more.

Figuur 16: Kopie van het dagboekfragment uit de 'war diary' van het Canadian Scottish Regiment over de bevrijding van de Boskamp en Olst op 1 april 1945, april 1945.²⁶

²⁶ Historisch centrum Overijssel 1602 Collectie Overijsselse Documentatie WO II en Nederlandsch Indië. Inv nr. 659 Dagboekfragment uit de 'war dairy' van het Canadian Scottish Regiment over de bevrijding van de Boskamp en Olst op 1 april 1945, april 1945.

7.5 Bijlage 5: Protocol toevalsvondst

START-WERKVERBODERING

! Personeel informeren hoe te handelen bij vondst van een vermoedelijk explosief

WERKZAAMHEDEN

NA HET AANTREFFEN VAN EEN VERMOEDELIJKE EXPLOSIEF

Werkzaamheden staken

EOD in kennis stellen van de vondst

Politie in kennis stellen van de vondst (0900-8844)

Bevoegd gezag in kennis stellen van de vondst

AANTREFFEN VERDACHT OBJECT BIJ WERKZAAMHEDEN

Werkzaamheden hervatten na aanvullende maatregelen

Maatregelen treffen tegen roeren of verplaatsen object

Personen uit de omgeving van het object verwijderen

Maak geen melding van de vondst op social media

Het object niet aanraken!

Bij het melden van de vondst:

- > Naam, functie en telefoonnummer van de melder
- > De ligplaats van het object
- > Een omschrijving van het object: Kleur, vorm, lengte, breedte, diameter etc.
- > Hoeveel objecten er zijn aangetroffen
- > Naam en telefoonnummer van de contactpersoon die bekend is met de ligplaats van het object
- > Een foto van het object (indien mogelijk)

EOD ARRIVEERT BIJ DE VINDPLAATS

Identificatie object

Object is geen explosief

Object is een explosief

Ruiming explosief door EOD

In overleg met een adviseur en/of het bevoegd gezag van de gemeente bepalen of het om een incidentele vondst gaat

NA IDENTIFICATIE EN EVENTUELE RUIMING

Werkzaamheden hervatten

Werkzaamheden hervatten na aanvullende maatregelen

Instructies van de medewerkers van de EOD en het Bevoegd Gezag dienen strikt opgevolgd te worden.

LEGENDA

- Actie aannemer
- Actie opdrachtgever
- Actie politie
- Actie EOD
- Vervolgstep
- Communicatielijijn